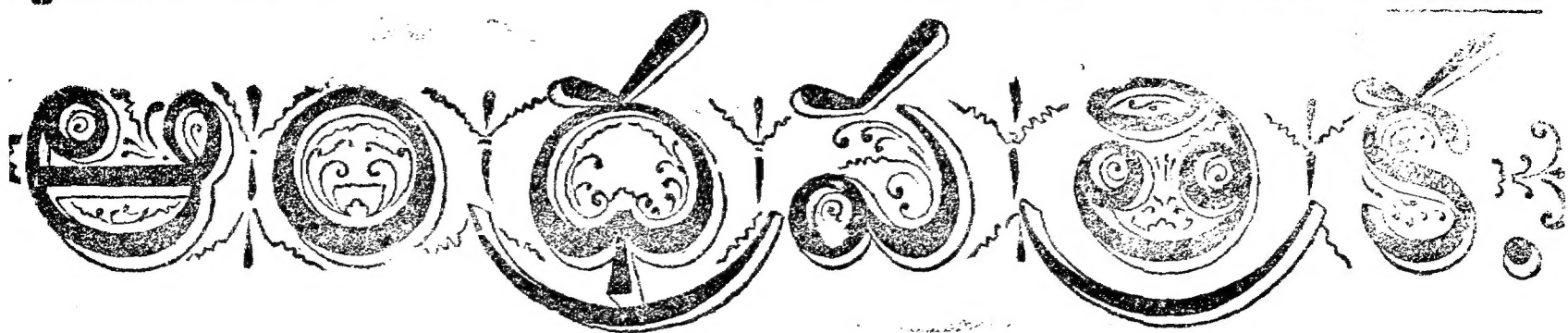

Registered No. M. 1118.

Post Box No. 212.

Telephone No. 544.

310203 ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును.

Vol. II. } శుక్లపక్షము 1921 కేంద్ర సప్తమి నెల 19 తేది సోమవారము } No. 40.
 సంపుటము. ౯ } శుక్లపక్షము 1921 కేంద్ర సప్తమి నెల 19 తేది సోమవారము } సంపుటము. ౯

మార్వలు "ఎం.పి." నెట్టు.
 డెలివరీకి
 సాకులో సిద్ధముగా నున్నది.

బాయిలర్లు, ఎంజిన్లు, నూవర్ హీటర్లు, స్టీం, వాటర్ ప్రెస్సింగు మొదలగునాటిలో వయిన ఉండవలసి మార్వలు "ఎం. పి." మార్వ నెట్టు చేయగలిగినవరకును ధరలకు ఇతర వివరములకు ఈ దిగువ చిరునామాకు దరఖాస్తు లంపుకొనవలెను.

మార్వలు సనుండి కో (ఇండియా) లిమిటెడ్
 బాంబాయి, కలకత్తా, నెం. 9, సెకండు లైన్ బీచ్, మదరాసు.

అమృతాంజనము
 కలనాపులకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది.
 ఇతర వివిధమైన నొప్పులను కూడ
 మా అమృతాంజనమును వాడి
 సంత. మాత్రమున నయమగును.
 సులభ వేల 0-10-0 అనాలు

మూల్యములు
 సీసా 1-8 0-12-0
 క్రామములు
 వచ్చి 1-8 0-8-0
 వలె ఉద్దేశము
 వచ్చి 1-8 0-2-0
 అమృతాంజనం డిస్కా,
 బాంబాయి - మదరాసు.

పీటో మోహిని 2833
 మీరు అనుభవించు వత్తికలకు బాగా బడవికయ్యెను. వయస్సులో వైద్యుల నెట్టింపు విధముల
 కనుగొనుటకు వైద్యులు ఈ వత్తికను యజ్ఞయోగినిని మంచి రోగిగా మార్చుటకు వాడవలెను. ఇందుకు
 అవకాశము వలెను. కాంతి నిచ్చును.

రోబినియా తైలము
 శరీరములో ఉపయోగించుటకు వత్తిక శరీరములకు చురుకుగా సాంబర్యమును నిచ్చును.
 అనేక శ్రీలు ఉపయోగించుచున్నది. శ్రవణమున ఈ రెండును శ్రీ జ్యోతిషములతోను అతిశయము.
 ఎల్లవోట్లును నిశ్చయించవలెను. పీటోమోహిని ధర బుడ్డి 1-8 రూ 2, 1, 0-12-0, 0-8-0
 రోబినియా తైలము ధర బుడ్డి 1-8 రూ 1-0-0

Shyam & Co, 9, Bander st, Madras. పియూం కంపెనీ, 6 ఇంద్రువీధి, మదరాసు.

అరోగ్యములకు గాను 219
 మీరు-
 తక్షణమే
 ప్రాసెస్ కరమైన ఖర్చును కూడను అపేక్షించక ఇప్పుడే మీకు
 ఒక ప్రతి "కామతాన్త్రము" కు వెదము.
 త్వరపడుడు!
 వైద్యశాస్త్రి, మణిశంకర్ గోవిందజీ,
 ఆరంభస్థానం యావధాలయము, 26, బ్రాహ్మణ, మదరాసు.

జాత్యనుష్ఠానము. దీనివలె రూ 40.0 వు. (2118-398)
 డి. జేర్. పశ్చాతమ నాయకులు, మంత్రి. (సంఖ్యాపత్రము)

శ్రీకృష్ణులకు!

బొంబాయి స్వదేశి స్టోర్స్.

స్వదేశివస్తువులు!!

నెం. 40, 41, 42, రత్నబజారులోడ్లు, బార్లీబాదు, మద్రాసు.

చీరలు, రవికలు, రంగులు, కంబళ్లు, రత్నకంబళ్లు, పురుపులు, తలగడలు, పట్టు, నూలు, ఉన్ని మొదలగు
గృహస్థుల, చిత్తాడలు, వేలగట్టు ఉయ్యలు, బొమ్మలు, పిత్తిరి బిళ్లకానెట్లు, ఇతర వాటిలో నాలు రకములు, కోటు,
వారపు, మొదలగు మాదిరిలు, స్త్రీలు ట్రంకులు, ఇనుప ట్రంకులు, అఫీసు కుప్పయో వర్త రకములు, వైన వేసుకోను
కవి మాడడ అనేక గింపుకొను వైకము పెట్టెల కాన్వాసు కేసులు, బ్రీపుసంకులు అంగవస్త్రములు, ధోవతులు మొద
విభవిధ వింతయైన మొదలగునవి పలువిధమాదిరిలలో మా యొద్దగలవు. లగునవి అనేకమాదిరిలలో మా వద్ద
మాదిరిలలో ఉన్నవి. వాటియొక్క వివరములు తెలుపుటకు నిచటవోలు చాలదు. సిద్ధముగా ప్లావలో నున్నవి.
సకల జనుల సౌకర్యము, వారియొక్క లాభమును యోచించి ఈ మాత్రన ప్రాంచీని తెలియింపజేయుము.

బెంగళూరు, కంచి, కాశీ, మధుర, నేలం, మలబారు, అనాచుదాబాదు, బొంబాయి, కలకత్తా, పునా, కరాచి
మొదలగు స్థలములనుండియు, మరియు హిందూదేశమునం దుండు ఇంకను మరికొన్ని ఇతరస్థలములనుండియు వారి వారి అంత
ముఖ్య తగినట్లు వుపయోగించునట్లు పెండ్లిమొదలైన ప్రయోజనములలోనున్న వుపయోగించున తగిన సరిగె పట్టు నూలు జవీ
రకములను రప్పించి, ప్లావ చేసియున్నాము. ధరన్న సరసముగా వుండును.

ధనముకన్నను ఆరోగ్యమే ప్రధానము.

(3086)

తంతినిలాసము "హ్యూరక్" మద్రాసు.

వి. ఎమ్. అన్నాజీ అండు బ్రదర్స్

శ్రేష్ఠమైనట్టియు, నయమైనట్టియు, నమ్మకమైనట్టియు మాకంపెనీయందు పేటంటు, యింగ్లీషు ఔషధములు, మూలిక
లు, శస్త్రసంబంధమైన ఆయుధములు, వాసనసబ్బులు, అత్తరులు మొదలగునవి దొరుకును.

భ్యాతిచెందినట్టి కంపెనీలనుండి పీటినన్నిటిని మేము స్వయముగా తెప్పించియున్నాము. మేము సరఫరాచేయునట్టి ప్రతిది
యుక్తాశ్రయియు, మేలైనదనియు, పూచీనిచ్చేదను. గొప్ప అర్థముల పంపువారికి ప్రత్యేక ప్రధరలు గలవు. ఇతరస్థలముల
కంటెను నయముగా పంపెదము. బయటపూరి అర్థముల అతిభాగ్యక్తగా పంపబడును. రాత్రియు పగలును ఔషధములు
తయారుచేసి యివ్వబడును.

Please apply to

V. M. Annajee & Bros,
Whole sale & Retail Chemists & Druggists.
2/200, Mint Street, Madras.

1000 రూపాయల వడుకునూలు—ఖద్దరు బట్టలు

నెల వకటింటికి వెయ్యిరూపాయల వడుకునూలు 12, 14, 16, 20 నంబర్ల నూలుతో
సమానమైన సన్నముండే వడుకునూలు కావలెను. ఇప్పుట మేము తయారు చేయుచున్న
చీరలు, కంచలు, తువాళ్ళకు ఉపయోగించవలసియున్నది. ఎంత సప్లయి చేయగలిగినది వ్రా
యుచు మాదిరిలలో ధరలు వ్రాయుచు పంపవలెను. నాణ్యమైన తెల్లదూది ఏకులు భారీగా
సప్లయి చేయగలము. కంచలు, చీరలు, తువాళ్ళు, కండువాలు, కోట్లకు, చొక్కాలకు కని
వచ్చు బట్టలున్న 80, 100, 120 నంబర్ల నూలుతో నేయబడిన అతిసన్నవి బట్టలును సిద్ధము
గా నున్నవి. మాదిరిలకు 0—4—0 అణాలు పంపవలెను.

తంతినిలాసము: } శ్రీగాంధీ స్వదేశి శాల, ఏలూరు.
గ్రంథి. ఏలూరు. }
(ప్రాప్తితరు:— గ్రంథి రామమూర్తి.

కొవ్వూరు డి॥ ముననబు కోర్టులో

వాది:—శ్రీకృత్ శ్రీరామమూర్తిగారు.

ప్రతివాద్య:- (1) బొడ్డు సత్తెయ్య, (2) యీ గంగరాజు
సాక్షిక పెద్దాపురం.

వాదిపేర బొడ్డు గోపాల ప్రాంతరికోటు వ్రాయించి
యిచ్చినాడు. సదరు గోపాల చనిపోయినాడు. అతనికి
జీవితండులయిన యీ ప్రతివాదులను వారుగా చేర్చి
సదరు నోటు కాకే రాబట్టుకొనుటకై S. C. 239/1921.
నెంబరున దావా దాఖలుచేసియున్నాడు. 29-9-1921 తేదీకి
వాయిదా వేయబడినది. సదరు దావా ప్రతివాదులపయిన
డిక్రి అవుటకు యేమయిన ఆక్షేపణ అందేయెడల వాయిదా
కోజున హాజరై తెలుపుకోవలసినది. లేనియెడల ప్రతివాదులవైన
యెక్కువార్తగా డిక్రికాబడును. (8141)

మంచిరాజు నరిసింహకృష్ణారావు, బి.ఏ., బి.యల్.,
వాదితరపు స్టేడరు.

ఇంజనీరింగుసూగ్రాలు, ఏలూరు
Engineering Institute, ELLORE.

అక్టోబరు 1 తారీఖున స్థాపించబడును.

ఇంగులో చదువుగోరువారు రూల్స్ (Prospectus) కొరకు

డి. వి. కృష్ణయ్య, (8144)

*పరింటెంజెంటు, కవి వ్రాయవలయును.

మద్రాసు అండు నదరక మరాటా

రైల్వేకంపెనీ లిమిటెడ్

(ఇంగ్లాండులో ఇంకాకొన్నరేటు చేయబడినది.)

నోటీసు

1920-వ సంవత్సరం గూడ్సు టారిఫు నందు
52-వ పుటయందుండు 1-వ భాగమునందు 5-వ
నెంబరులో తెలుపబడిన వర్తకనరుకులను పంపు
చున్న మణుగు పెడ్యూలు రేటు, 300 మైళ్లకు
వైన పోవునట్టి నరకులకు, 1921 సంవత్సరం అక్టో
బరునెల మొదటితేదీ నుండి హెచ్చించబడును.
అందరికిని తెలియుటకై త్వరలోనే అన్ని ప్రేక్షకుల
యొద్ద గణించబడిన ధరలుగల నోటీసులు అంటించ
బడును. 3907

ప్రకటన

(3120)

మా వద్ద 86 హార్సు పవరు హోమ్స్ లీ ఆయిల్ ఇంజన్
అమ్మకమునకు గలదు. కలయాణాదు ఈ డిగుర విలాసమునకు
వ్రాసినయెడల యావత్తు నియమములు తెలుపబడును.
లిమ్మన వెంకటాచలశ్రేష్ఠులు అండ్ లిమ్మన శ్రీరామమూర్తి.
ఏలూరు.

అనహయోధ్యమము.

—నెం—
(స్వకీయవిలేఖరునినుండి)

కాశీవాడ, 16 వ నెలైంబరు—అనహయోధ్యమప్రచా
రము యిట్లాలో చక్కగా జయప్రదముగ జరుగుచున్నది.
ప్రజలు, ముఖ్యముగ స్త్రీలు, నూలును వడక దేశమునకిచ్చుచు స్వ
రాజ్యస్థాపనమును సమీపమునకు దెచ్చుచున్నారు. కల్లు, సా
రాయి దుకాణములవద్ద అమ్మకము దాదాపుగ లేదని చెప్పవ
చ్చును. రహస్యముగ చాటుగుండ ఎవనికో ఒకరిని అధికార్లువెం
టబెట్టుకొని గ్రామములో వైన తెలియకుండ అతనికి ఒకకల్లుదు
కాణము కొరిసంతసాముకకు యిచ్చివేయుట తటస్థించుచున్నది.
ఈపనియొనను పాదువారు దొరకక చాల దుర్బుటముగ నున్నది.
ప్రచారకులు నాయకు లైన గంటి సుబ్బారాయణుగారు బులును
సాంబమూర్తిగారు వనైరాలు పట్టణమునకుతిరుగవచ్చిరి. ఇందు
లకు పోవుటకును ఆజ్ఞాఅయినప్పడు కానకాక్యాక్రము చేయుట
కును ప్రజలు సంసిద్ధులై యున్నట్లు వ్యక్తమయ్యెను.

ఇదిగాక గుంటూరు మండలవాసులు యిట్లాకువచ్చి
యొక్కడ పరిస్థితులనుగూర్చి తెలిసికొనుచున్నారు.

శ్రీలంక.

నిన్నుమధ్యాహ్నము 2 గంటలకు శ్రీ వేణుగోపాలస్వా
మివారి ఆలయములో సుమారు 400 స్త్రీలు వర్ష మైనప్పటికిని
సమావేశమై శ్రీమతి ఉన్నవలక్ష్మీబాయిమ్మగారియొక్కయు
యిప్పగుంట వేంకమాంబగారి యొక్కయు, దువ్వూరి సుబ్బయ్య
గారియొక్కయు హితవచనములు చక్కగా పోధచేసికొని రా
జకీయవిషయములందు యింకను చాలమంది ఎక్కువ శ్రద్ధదీసి
కొని పురుషప్రయత్నములకు చేబోడుగా నుండుట ప్రశంసరహి
రి. శ్రీమతి లిల్లావతిగడ సుందరమ్మగారు అసభకు అధ్యక్షులుగ
నుండిరి. ఆమె తన యింట్లోనుండిన యావత్తు విదేశవస్త్రములను
దెచ్చి శ్రీమతి లక్ష్మీబాయిమ్మగారిచే పభాసంతరమున అన్ని
సంస్కారము చేయించెను. శ్రీ లక్ష్మీబాయిమ్మగారు పురుషు
లైనవాడు తమసభలో నుండగూడదనియు ప్రభుత్వమువారికి
శ్రీలంక రిపోర్టు కావలసియెడల శ్రీ ఇశ్వేశ్వరయ్య పం
పించుకొనవలయు ననియు గట్టిగా చెప్పెను. ఇప్పుడే మాలావా
మహమ్మదాలిగారి నిర్బంధమును గూర్చి వారిని వారిభార్యను
అభినందించుచు రిక్వాసుమును ఆమెడించిరి.

పురమండిమున & క.

వర్షపుగుటచేత నిన్నును బహిరంగసభ జరుప వీలుకాలే
దు. పురమండిముననే శ్రీబులును సాంబమూర్తిగారి య
ధ్యక్షతక్రింద జరుపబడెను. స్థలము చాలక పోవుటచేత కొంత
మంది ఆనల ఉండుటయు వెల్లిపోవుటయు తటస్థించినది.

ఈక్రిందిరీతము గలవలగూడెం కుమారరాగాగా
రగు కోటికి పెంకటకృష్ణారావు జమిందారుగారిచే ప్రతేకపె
ట్టబడి, ఉన్నవలక్ష్మీబాయిమ్మగారు, గంటి సుబ్బారాయణు
గారు, మహమ్మద్ సలాక్ మెక్స్ గారు, రాజా మిట్టవొడ్డి
నరసింగరావుగారు, ఇప్పగుంట వేంకమాంబగారు, యల్లాజో
స్థుల కామేశ్వరరావుగారు, కట్టిపోలు సూర్యపకాశరావు
గారు, లిల్లావతిగడ సుందరమ్మగారు, కట్టి నరసింహారావుగారు,
దువ్వూరి సుబ్బయ్యగారు—వీరిచేత బలపరుపబడి సర్వాంగీకార
ముపొందెను. "సుప్రసిద్ధ దేశభక్తులును, నాయకులును నగు
మాలావా మహమ్మదాలిగారి 14-9-21 తేదీ వార్తయొక్క ప్రస్తు
తప్రభుత్వమువారు క్రి. ప్రా. కో. 107, 108 సెక్షనులక్రింద ఆ
క్రెస్తుచేసినప్పడు వారు చూపిన వైర్మవైర్మయులకువారిని అట్టి
నందించు ప్రజలు సంపూర్ణముగ కారము నవలంబించి వారి
మాన్యము ననుసరించి శీఘ్రకాలములో కారాగృహములకు పోయి
తాముభిన్నులై భారతదేశమున స్వరాజ్యము సంస్థాపన చేసెదరు
గాకయని యీసభవారు ప్రజలందరను హెచ్చరించుచున్నారు.
సభ సుమారు 4 గంటలు సమావేశమైనప్పడు దేశపరిస్థితుల
గూర్చి ఎన్నియంకములు చెప్పబడియుండునో చదువులు గ్రహిం
చుకొనెదరుగాక. వక్తృత్వము కుభీము.

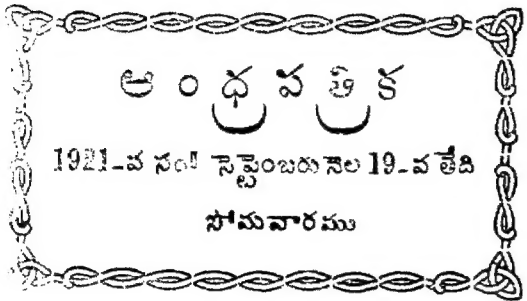
లేఖరి

27 రకముల దస్తావేజుల సహాయదారు పుస్తకము.
దస్తావేజులు వ్రాయువారిల కుపయుక్తమైనది.
వెల ఖర్చుతో సహా 0—12—0 అణాలు.
తెన్నేటి మల్లువర్పులు, బి. ఏ.,
నల్లకొండపాళె, డిక్క, వోలు.
(8140)

శుద్ధస్వదేశ వస్తునిలయము.

చాలామంది మా ప్రకటననుజూచి సామానులు వి. పి. గా బంపియున్నారు. వందలకొలది హక్కులు సామానులు చేరినవి. చేరినవానియందు మొదటిమొగమైన వస్తువులును గలవు. ఇకముందు శుద్ధస్వదేశము వి. పి. గ వస్తువులను పంపినదికొనబడవు. ధరలను సమూహాలను పంపినదివలసినవాటికి వ్రాసి తెలియజేయుచున్నాము.

కె. నాగేశ్వరరావు.
శుద్ధస్వదేశ వస్తునిలయము.
6, తంబు కెట్టిపేడి, మద్రాసు.

ఉన్నాదశరణాలయములు.

1918 మొదలు 1920 సంవత్సరమువరకు మద్రాసు రాజధానియందలి ఉన్నాదశరణాలయములు లెటుల బనిచేసినో తెలిపేడి త్రైవార్తికనివేదిక వెలువడినది. శరణాలయములలో, ఆరోగ్య మేళాశ్రమలు తృప్తికరముగ లేదని, నివేదికబట్టి గ్రహించవచ్చును. మరణములసంఖ్య విస్తరించి నది. 1918 సంవత్సరములో విషజ్వరము వ్యాపించియుండుట, హెచ్చుమరణములకు కారణమని, సర్జను జనరలుగారు సమాధానము తెప్పిరి. ఆ సమాధానము తృప్తికరముగ లేదని ప్రభుత్వము వారు విమర్శించిరి. మూడువత్సరములలో 3647 మంది శరణాలయమున చేరియుండిరి. వీరిలో 383 గురికి ఉన్నాదము దొరికినది. 133 గురికి అభివృద్ధి గాంచినది. 41 మంది అభివృద్ధిలేనివారి క్రింద కరిగిపోయినది. 100 కి 10 కంటె నెక్కువగా చనిపోయిరి. కొందరను కుమరకుండనే పంపి వైదిరి. 100-కి 73 గురు శరణాలయమున మిగిలిరి. ఈసంఖ్య లెంతమాత్రము, అభివృద్ధి సూచకముగ ననుపించవు. ఉన్నాదము మనోరోగము. దానికి చికిత్సజేయుటకు, మనస్సుయొక్క వివిధావస్థలను జాగ్రూకతతో కరిగిలింపవలసిన యావశ్యకత గలదు. కేవల శారీరకవైద్య మందుకు ఆక్కరకు రాదు. శాస్త్రాత్మకజేతులలో నిపుడు ఉన్నాద వైద్యము త్వరితగతి కరిగినాము జెందుచున్నది. ఉన్నాదమునందు పలువిధము లగు భేదకతులు గలవు. వాని నన్నిటికిని ఒక్కరీతిన పరిగణించి చికిత్సజేయుట ప్రమాదకరము. మామూలుస్థితి నుండి మనముదక్కుటకు పలుకారణములుండును. పరిశుద్ధమనస్సులు తమ మనోదార్ఢ్యమువలననే ఉన్నాదచికిత్స జేయుచున్నట్లు, శాస్త్రాత్మకజేతులవృత్తాంతములు దెలుపుచున్నవి. ఇట్టి చికిత్సలు ప్రాచీనకాలమున భారతదేశమున సర్వసామాన్యముగ జరుగుచుండెను. హిందూదేశమందలి ఆధునికశరణాలయములలో చికిత్సాపద్ధతులలో యభివృద్ధి గనుపించుట లేదు. మనోరోగముల కెట్టి చికిత్స యవసరమో కనుగొనుటకు, ప్రయత్నములు జరుగలేదు. వైద్యకళాశాలలందు, ఇందు చున్నా ర్థికశిక్షణ గలపుట లేదు. ఈస్థితిలో, శరణాలయములయెడ ప్రజలలో నమ్మకము గురుకబోవుట వింత గాదు.

ఉన్నాదమునకు, ఆర్థిక, గృహసంబంధ మిగు చిక్కులును, బీదతనమును ఆహారపు లేమియు ముఖ్యకారణము లని, నివేదిక సూచించుచున్నది. ఇవి గాక, వంశపారంపర్యపరిస్థితులుగూడ కారణములక్రింద పేర్కొనబడినవి. చెడ్డఅలవాట్లు గూడ కారణము గావచ్చును. ఇంతియగాక, మనస్సు సామాన్యదశనుండి అసామాన్యదశకు బోవుటకు ఇతరకారణములుండవచ్చును. వానిలో ననేకముల గూర్చి, శాస్త్రాత్మకజేతులం దిపుడు ఆన్వేషణ జరుగుచున్నది. వానిని జాగ్రూకతతో విచారించక, కేవల భౌతికసంకటములమీద మాత్రమే దృష్టి నుంచుటచే, ఉన్నాదస్వభావమును గ్రహించుట దుస్సర మగును. ఉన్నత్తుల మనోరీతుల గనిపెట్టుటకు, వైద్యశాస్త్రపరిచయమునకన్న గూడ మనోశాస్త్రపరిచయ మధికముగ నుండుట యావశ్యకము. వైద్యచికిత్స విషయమై మద్రాసు శరణాలయములో నెక్కువ సౌకర్యము గలదని యు, కల్లికోట రెండవస్థానమును, విశాఖపట్టణము మూడవస్థానమును ఆక్రమించు ననియు నివేదిక దెలుపుచున్నది. కాని, ఈ మూడు శరణాలయములు బ్రిటిషుదేశ శరణాలయముల కన్ని విధములను తీసిపోవుచున్న వని, సర్జను జనరలుగారు అభిప్రాయపడుచున్నారు. సర్జను జనరలు గారు తెలిపినట్లు "హిందూదేశమున శరణాలయములను వైద్యకారాగృహములుగ భావించెడి యలవాటు ఇంకను విశేషముగ గలదు. మనోరోగమును కుదిర్చెడి వైద్యాలయముగ దానిని భావించుట యంతగ లేదు." మద్రాసు శరణాలయమునందు లోపము లనేకములు గలవని, రిపోర్టు దెలుపుచున్నది. రోగులకు చాలినంత స్థలము శరణాలయమునందు లేదు. ఉన్నత్తులలో వివిధతరగతుల వారిని వేర్వేరుగ నుంచుటకు వసతులు లేవు. చిరకాలము బాధపడుచున్న వారును, వ్యాధి ఎంత కాలమునకును గుదురనివారును, వ్యాధి చాలవరకు గుడిరినవారితో కలిసి నివసించుచున్నారు. ప్రత్యేకపు గదు లింకను చాల గావలయునని సర్జను జనరలుగారు తెలిపిరి. శరణాలయమునందు గల లోపములను గూర్చియు, అందుల కవసర మగు నివారణోపాయముల గూర్చియు, ప్రత్యేకముగ దెలుపవలయునని, సర్జను జనరలుగారిని ప్రభుత్వమువారు గోరిరి. వైద్యపద్ధతులలో తగినమార్పు గలుగనిది, శరణాలయపు ఏర్పాటులలో కొన్ని మార్పు లేర్పడినవ, లాభము గలుగదు.

నిర్బంధములు : తంతివార్తలు
అసోసియేటెడు ప్రెస్సువా రిటుల దెలుపుచున్నారు :
"ప్రభుత్వమువారు విధించిన నిరోధముల వలన, అరెస్టులను గూర్చి మే మిచ్చిన తంతివార్తలు, ఆపివైసను వేయబడెను. లేక ఆడచివేయబడెను. టెలిగ్రాఫ్ రాకపోకలలో అనవసరముగ జోక్యము కలుగజేసికొనుటచే, పనులు పూర్తిగ నాగిపోయెను. అందువలన పలువిధములగు వదంతులు వ్యాపించుచున్నవి."
మహమ్మదాలీగారి అరెస్టుకు సంబంధించిన తంతివార్తలు విశాఖపట్టణమునుండి 14 తేదినను, కాకినాడనుండి 15 తేదినను, కర్ణాటకనుండియు గుంటూరునుండియు 16 తేదినను పంపబడగ, నవి నిన్నటికి గాని మాకు చేరలేదు. తంతివార్తల నిటుల నిలిపివేయుట వలన, లాభము గనుపించుట లేదు. జరిగిన సమాచార మెటులనో నన్ని ప్రాంతములకును వ్యాపింపక మానదు. కాని, యాధియగు వర్తమానము దెలియక పలువిధము లగు వదంతులు వ్యాపించి, దేశములో నెక్కువ ఉద్రేకమును కలిగించుటకు తావిచ్చును. మహమ్మదాలీ, షాకతాలీ, డార్జిల్ కిష్టూ, పీర్ గులాం, నిసార్ అహమ్మద్, శంకరాచార్యులు, మొదలగువారిపై బాంబాయి ప్రభుత్వమువారు చర్య దీసికొనిరి. ఆలీసాదరులను కిష్టూగారినిపీరుగారినిఅరెస్టుజేసిరి. నిసార్ అహమ్మద్ గారిదివరకేకారాగృహశిక్షననుభవించుచున్నారు. దేశనాయకులను నిర్బంధించుటయేగాక, తదితరులపై గూడ చర్య దీసికొనుచున్నట్లుల వార్తలు జేరుచున్నవి. కడపజిల్లాలో రాయచోటి తాలూకాకు బోగూడదని, 144 కెక్కునుక్రింద వీరభద్రయ్య వెంకోబారావుగార్లకు ఉత్తరువు లిమిటజెను. ఇటుల యనుదినము, నిర్బంధములగూర్చిన సమాచారము వినుపించుచున్నది. అధికారులు అనవసరభీతికి లోనగుచున్నారు. నాయకులను, ప్రచారకులను, నిర్బంధించిన స్వరాజ్యోద్యమము అడగిపోవునని దలచినచో, వారు మిగుల పొరబడిరని చెప్పవచ్చును. ఇందువలన, ప్రజలలో స్వరాజ్యోత్సాహము మరింతగ వ్యాపించునుగాని తగ్గిపోవదు. కాని నాయకులను ప్రజలనుండి వేరుజేసిన కొలదియు, ప్రజలలోగలిగిన భావోద్వేగమును అహింసాపథము నతిక్రమింపకుండ జేయగలవారరు దమ్యోదరు. సహాయనిరాకరణోద్యమము, అహింసాపథమును చేకూరుచున్నంతవరకు, నిర్బంధములకవకాశము గనుపించదు. కాని, అధికారవర్గమింకను వెనుకటి మార్గములనే అనుసరించుచున్నది.

యక పలువిధము లగు వదంతులు వ్యాపించి, దేశములో నెక్కువ ఉద్రేకమును కలిగించుటకు తావిచ్చును. మహమ్మదాలీ, షాకతాలీ, డార్జిల్ కిష్టూ, పీర్ గులాం, నిసార్ అహమ్మద్, శంకరాచార్యులు, మొదలగువారిపై బాంబాయి ప్రభుత్వమువారు చర్య దీసికొనిరి. ఆలీసాదరులను కిష్టూగారినిపీరుగారినిఅరెస్టుజేసిరి. నిసార్ అహమ్మద్ గారిదివరకేకారాగృహశిక్షననుభవించుచున్నారు. దేశనాయకులను నిర్బంధించుటయేగాక, తదితరులపై గూడ చర్య దీసికొనుచున్నట్లుల వార్తలు జేరుచున్నవి. కడపజిల్లాలో రాయచోటి తాలూకాకు బోగూడదని, 144 కెక్కునుక్రింద వీరభద్రయ్య వెంకోబారావుగార్లకు ఉత్తరువు లిమిటజెను. ఇటుల యనుదినము, నిర్బంధములగూర్చిన సమాచారము వినుపించుచున్నది. అధికారులు అనవసరభీతికి లోనగుచున్నారు. నాయకులను, ప్రచారకులను, నిర్బంధించిన స్వరాజ్యోద్యమము అడగిపోవునని దలచినచో, వారు మిగుల పొరబడిరని చెప్పవచ్చును. ఇందువలన, ప్రజలలో స్వరాజ్యోత్సాహము మరింతగ వ్యాపించునుగాని తగ్గిపోవదు. కాని నాయకులను ప్రజలనుండి వేరుజేసిన కొలదియు, ప్రజలలోగలిగిన భావోద్వేగమును అహింసాపథము నతిక్రమింపకుండ జేయగలవారరు దమ్యోదరు. సహాయనిరాకరణోద్యమము, అహింసాపథమును చేకూరుచున్నంతవరకు, నిర్బంధములకవకాశము గనుపించదు. కాని, అధికారవర్గమింకను వెనుకటి మార్గములనే అనుసరించుచున్నది.

ఆంగ్లోహైందవపత్రికలు కొన్ని దప్ప మిగిలిన పత్రికలు నాయకుల నిర్బంధమునుగూర్చి, తమ యసమ్మతి తెలిపినవి. బెంగాలీపత్రిక గూడ, నిర్బంధవిధానము నవలంబించుటవలన, సంస్కృతభాషివృద్ధికి భంగము కలుగునని వ్రాసినది. ఇండియెంజెంటు, బాంబాయిక్రాంతికులు, అమృతబహు మొదలగు పత్రికలు ప్రభుత్వమువారి చర్యను నిరసించినవి. వండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారి విషయమై నొకప్రకటనము గావించుచు, కాంగ్రెసు కార్యక్రమమును ద్విగుణీకృతోత్సాహముతోకొనసాగింపవలయు ననియు, అహింసావ్రతమునుండి అణుమాత్రమయినను తొలగగూడదనియు, వెల్లడించిరి. వందేమాతరం పత్రికలో లాలాబజు కతిరాయిగారు ప్రస్తుతస్థితిగూర్చి వ్రాయుచు, ప్రజలు అహింసావ్రతమును నిష్కర్షగ నాచరింపవలె ననియు, ప్రస్తుతసందిగ్ధపరిణామమున కృతనిశ్చయమై ధైర్యముతో బనిచేయుచు అవాంతరమును దాటుచో, స్వరాజ్యము త్వరలో సిద్ధించుననియు, ప్రజలను హెచ్చరించిరి. సందర్భములను జూడ, స్వరాజ్యోద్యమకార్యక్రమ మింకను చురుకుగ కొనసాగు నని వెల్లడియగుచున్నది. ప్రజల హృదయములలో నహింసాతత్వము బాగుగ నాటుకొనిన దనుటకు, ఒక్క నిదర్శనము జూచిన జాలును. నాయకశ్రేణులను నిర్బంధించి, వారిపై చర్యల దీసికొనుచున్నను, ప్రజలు కలవరపడక, శాంతిచిత్తులై ప్రవర్తించుట, మిగుల శుభనూచకము. ఇట్టి ప్రశాంతహృదయముతో నికముందును, పనులను కొనసాగించుచో, ప్రజల సంకల్పము త్వరలో నెరవేరక మానదు. నాయకుల నిర్బంధము, స్వరాజ్యసిద్ధిని చేరువునకు జిక్కుగాక రేపల్లె మ్యునిసిపాలిటీ

రేపల్లె మ్యునిసిపాలిటీని రద్దుచేసెద మని స్థానిక స్వపరిపాలనాశాఖా మంత్రి గారు వాగ్దానము చేసిరని, న్యాయదీపిక వ్రాసినది. రేపల్లె

పౌరుల దృఢనిశ్చయము సఫల మయినందులకు సంతసించవలసివచ్చింది. చీరాల పేరాల పౌరుల దృఢవాంఛను సఫలము గావించుటకు, మంత్రిగారింకను నేల యాలసించుచున్నారో తెలియును. చీరాల పేరాల ప్రజలు, మ్యునిసిపాలిటీ యక్సరలేదని జాపుటకు, తమ గ్రామములను ఫయితమువదలి వెలుకల నివసించుచున్నారు. వారు చూపిన అభివృద్ధిగము హిందూదేశమును ఆశ్చర్యమునముంపజేసెను. ఇండ్లను వాకిండ్లను వదలుటచే, వారు కడెడి కిష్టములు దుర్భరము లయినను, సంతోషహృదయముతో వాని భరించుచున్నారు. వారికి గలిగిన ఇబ్బందులకు జూచిన హృదయములు గడుగనివా రుండరు. చీరాల మ్యునిసిపాలిటీని వెంటనే రద్దుజేయుట శ్రేయస్కరము. ఎటులయినను ప్రజల మనోనిశ్చయము వృథాగాజాలక, నేడు గాతున్న రేకుయినను, వారిమనోరథ నిూడేరక మానదు. ప్రజేచ్ఛను చిరకాలము నిరోధించుట దుర్లభము.

డిమాండ్ కట్టకు పక్షము

బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమును త్వరలో సంపాదించు నిమిత్తము కృషి నెలపుటకును, ఇంకను ఇతర సంస్కరణములను చేకూర్చుటకును, హైందవ శాసనసభ్యులలో గొందరు జేరి, డిమాండ్ కట్టకు పక్షము నొకదానిని స్థాపించు నిశ్చయించిరి. సత్వరస్వరచివలనాసంపాదనమునకు, శాసనసభలద్వారా పని జేయుటవలన, విశేషలాభము గలుగదనుట తథ్యము. అయినను శాసనసభ్యులలో గూడ స్వరాజ్యసంపాదనాభిలాష పెచ్చు పెరుగుచున్న దని గ్రహించుట కీ నిదర్శనము. అక్సరకు వచ్చును. అన్ని పక్షములవారిలోను పెరుగుచున్న స్వరాజ్యాభిలాషను గమనించి యైనను, ఆంగ్ల దేశము భారతీయుల జన్మస్వాతంత్ర్యమును సఫలము గావించుట యుక్తము. తక్షణజేయుటవలన, లాభ మేమియు గలుగజాలదు.

మద్రాసు బట్టలవర్తకులు

గాంధీమహాత్ముని యువదేశమునకు మద్రాసు వర్తకులు సమ్మతించకపోవుట, సంభాషణముగ లేదు. స్వదేశీదీక్షను కొనసాగించుటకు ప్రజాసామాన్యము పూనుకొనియుండ, వర్తకులు వెనుదీయుట వింతగ నున్నది. అన్ని శాఖలవారును తోడ్పడినపుడు, దేశకార్యము లవలీలగ నెరవేరును. కొంతకాలము ఓపికచేయునెడల, స్వదేశీవస్త్రములు వికీవిగ దయారగును. ఇద్దరువస్త్రధారిణులు రానురాను పరిపాటి యగుచున్నది. వర్తకులు స్వల్పత్యాగమునకు సంసిద్ధులగునో, స్వదేశీద్యమమున కెంతయేని తోడ్పడ గలుగుదురు. స్వదేశీద్యమము ప్రజల స్వసామర్థ్యమును బహిర్గతము జేయుచున్నది. దేశసంపదను మెంపొందించుచున్నది. దార్జన్యమును దూరము జేయుచున్నది. నిర్మాణశక్తిని సుప్రతిష్ఠితము గావించుచున్నది. స్వరాజ్యోద్యమమునకు స్వదేశీదీక్ష యెంతయేని సహకారి యగునని, విహిత్యుడు సంబోధించుచున్నపుడు, సారము లేని యాక్షేపణలను జెప్పుచు, విదేశవస్త్రబహిష్కారము సాధ్యపడదని తీర్మానించుట, మారదృష్టిని సూచించుటలేదు. కొంతకాలమునకు విదేశవస్త్రములను కొనువారు లేకుండినపుడు, తాము చేసిన పొరబాటునకు మద్రాసువర్తకులు కచ్చితము జాతక మానరు. ఇప్పుడయినను, వారు తమతీర్మానమును పునర్విమర్శించి, ప్రస్తుతసందిగ్ధసమయమున దేశహితము నాచరింపగోరెదము.

నూతనవార్తాపత్రిక
బీహారునాయకు లగు మజ్రుల్ హేకుగారి సంపాదకత్వముక్రింద గాంధీజన్మోత్సవదిన మగు కిరీ-వ సెప్టెంబరు తేదీనుండియు “మదర్ లెండు” అనిన జన్మభూమి యనుపేరున ఆంగ్లభాషలో నొక వారపత్రిక ప్రచురింపబడునని, తంలివార్తలో గలదు. స్వరాజ్యసంపాదనముగొరకీపత్రిక పాటుబడుచుండును.

వస్త్రదహనము

ఒక ఆక్షేపణ

యంగుళిండియా పత్రికా సంపాదకునకు
విదేశవస్త్రములను దహనము నైన చేయవలయును. లేదా స్మర్యకు పంపవలయునని మీరు చెప్పితిరి. యావచ్చారత సంఘమువారు మీ యభిప్రాయము నొప్పుకొనిరి. మీ యాక్షేపము నాకు బాగుండలేదు. ఇది చాల ముఖ్యమైన విషయమై యుండుటచే నేనీయుత్తరము వ్రాయవలసి వచ్చెను. ఆగస్టు ఒకటవ తేదీ వచ్చివెళ్లిపోయెను. ఆనాడు తగులబెట్టిన బట్టలు మల్లీరావు, కాని మనము కాంతముగ నుండినప్పుడు మనము చేయు పనియందలి మంచిచెడ్డలు యోచించుకొని అప్పుడు చెడ్డదని తేలికపని తిరుగ చేయకూడదు.

నిరాకరణము భారతవర్షము నుద్ధరించుట కేర్పడినదనియు చాలకాలమునుండి తనఆదర్శములను మరచిపోయి, ప్రతాపము పోయి, స్వాధ్యము, అజ్ఞానము వ్యాపించియున్న దేశపు ఆత్మగర్వమనియును, అహింసవలన నన్నిలాపములు నివారణ యగుననియు, నాకు తోచెను. కాని వస్త్రదహనము మాత్రము యుద్ధమనునందలి యుత్తమధర్మమునకు విరుద్ధముగ నున్నది.

విదేశవస్త్రములు మనపరాధీనతకును, మనదాస్యమునకు నిదర్శనమై యుండుటచే దహనము చేయవలయునట, తూర్పుఇండియావర్తకసంఘమువారి దాయణముచే మనకు దాపరించిన పాప మగుటచే దానిని దహనము చేయవలయునట, మనము నిస్సహాయముచేతన, అజ్ఞానము చేతన వాని వాడుకొనుచుంటిమి. కావున విదేశవస్త్రములను దహింపవలయును. వానిని బీదవాకియ్యకూడదు. ఆకలిగ నున్నవానికి విషము పెట్టముకదా! స్మరనాకు పంపిజేయవచ్చును.

దహనము చేయుటకు చూపుచున్న వాడను లివి. స్వదేశవస్త్రధారణ మనవలె. ముదుక గుడ్డలు కట్టుకొనుట లాభము. నూలునడుకుటవలన ప్రతిపక్షిశ్రమ తలయెత్తును. విదేశీయులు వ్రాసిన పుస్తకములు, యంత్రములు, మందులు మున్నగునవి కూడ మన పరాధీనతకు నిదర్శనములే యెయుండును. వస్త్రములకంటె నివియే యెక్కువ దాస్యమును సూచించును. కావున వీనినికూడ ధ్వంసము చేయవలెను. చిత్ర ఇంత యెందుకు. ఇంతకు కారకుడైన విదేశీయుని ఎందుకు లేవండ చేయకూడదని కొందరుండురు.

తూర్పు ఇండియా కంపెనీవారు చేసిన దాయణములకు లొంగినందున అప్పటివారును, వారి సంతతివార మగు మనము ను పాపులమైపోతిమి. విదేశవస్త్రములను దహించి అపాపనిముత్తలము కావలయునని చెప్పుచున్నారకదా! అట్టిది వస్త్రములనే కాల్చినేని తక్కినవానిని కాల్చకపోవుటేమి! మనబీదలకు విదేశవస్త్రము లియ్యకపోయినప్పుడు తురుష్కులకు మూత్ర మెట్టియ్యవచ్చును? మనవారికిచ్చిన దానికంటె వారికి పంపుటెక్కువ పాపమని నాయుద్దేశము. ఒకరు కట్టిబిడిచినవి ఇంకొకరి కియ్యకూడదు. తూర్పు ఇండియా కంపెనీవారు చేసినదానికంటె మిత్ర మండలివారు మొన్న మొన్న కిలాఫతుకు యెక్కువ యన్యాయము చేసిరి. సరే ఆ విదేశీయులు చేసిన తిట్ల యు, మనము తిసి పార చేసిన తిట్ల యు ప్రాతగుడ్డలను వారికి పంపుట బాగుండునా! అట్టి దానము దాతను, ప్రతిగృహీతను కూడ, న్యూనత పరుచును.

చెడిపోయిన అన్నమునకును, విదేశవస్త్రములకును మీరు చూపిన సాదృశ్యము సరిగలేదు. మనలో చాలామంది బట్టలతక కొట్టుకొనుచున్నారు. తగినంత భాగిగుడ్డతయారు కాలేను. కావున విదేశవస్త్రములను దహింపకూడదు.

ఎన్. వి. ధాండ్లనీ

సింధు, మైద్రాబాదు 3 ఆగస్టు 1921.

[ధాండ్లనీగారి యుత్తరమును సంతోషముతో ప్రకటించితిని. మహమ్మదీయుల యభిప్రాయానుసారము స్మర్యకు పం

పవలసినదని నిర్ణయించితిమి. విదేశవస్త్రములవాడుక మనకు విషమైనంత స్మరనానికి విషముకాదు. ఆక్రమ ప్రతిపక్షి శ్రమ వారికి ప్రాణాధారకమైనదికాదు. మనకున్న మోహమును పోగొట్టుటకు దహనము చేయుచుంటిమి. మనలోపమును మనము తీర్చుకోవలచితిమిగాని విదేశీయులనుయు శిక్షింపవలచలేదు. ఒక ఆంగ్లేయులబట్టలనే బహిష్కరించుట లేదు. విదేశవస్త్రములన్నిటిని బహిష్కరించుటకు మన పనిలేధర్మము. ఒకఆంగ్లబట్టలనే బహిష్కరించుట పనలేనిపని. మనము ఇది వరకు చేసినపనికి పశ్చాత్తాపపడి వస్త్రములను దహింపవలసినదంటిమిగాని ద్వేషముచేత చేయుచునలేదు. దహనమువలన మనకు ప్రేరణకలిగి ఉత్తేజము కలుగవలెను. విదేశవస్త్రవ్యాపారము జీర్జించిపోవుటచే శత్రువు చేయవలసినవైనను, బట్టకైన దిబ్బలేనివారికి ధర్మముకాదు, కావలసినది, చేతినిండ పనికావలెను వారికి. బీదలకు గౌరవములేదా? దేశభిమానములేదా? స్వదేశీయుద్ధము మొక ధనవంతులకేనా?

గాంధీ]

మన కర్తవ్యము

గుంటూరు కృష్ణా గోదావరి జిల్లాలలోని నాయకులను పట్టుకొని నిర్బంధించి స్వరాజ్యోద్యమమును అణచివేయవలెనని ప్రభుత్వమువారు ప్రయత్నము చేయుచున్నట్లు వదంతులేగాక నూతనము కూడ కనబడుచున్నవి. ఈలేఖ మీ కందులోపల నేకొందరునును పట్టుకొనబడినను ఆశ్చర్యముండదు. ముందు ఆంధ్రులకర్తవ్య మేమి? ఏ పదిలేక పదిహేనుమంది పేరుగల వారిని పట్టుకొని ప్రభుత్వమువారు నిర్బంధించగానే ఆంధ్రులు నిరాశచెంది భయపడి ఉద్యమమును వదిలిపెట్టి నెనుకకు మరల దురా! లేక రెట్టింపు పట్టువలతో ఎక్కువ వైర్యముతోను నుత్సాహముతోను ఉద్యమము కొనసాగించి త్వరలో గమ్యస్థానమును చేరి యాంధ్రదేశముయొక్క క్రింది కార్యక్రమముగా కాపాడెదరా? ఎట్టి సమయములోను ఆంధ్రులు దౌర్జన్యమునకు కడంగరి నా దృఢవిశ్వాసము. పరిశ్రాసమయము వచ్చినది. ఇంతవరకును ఆంధ్రదేశము తగినవిధముగా ప్రవర్తించినది. మన యుద్ధమము చేతులకేగేమీద తక్కింప గలిగినంతమందిమీద మూత్రమే ఆధారపడి యుండలేదని చూపుటకు అన కాళ మిచ్చుకు మనకు కలుగుచున్నది. ముందు పంక్తిలోనున్న యోధులను ప్రభుత్వమువారు దొరికింపగనే ఆ నేకమంది యాధానముల నాక్రమించుటకు సిద్ధముగా నుండవలెను. ఇంతేగాక తాలూకాలవారును ఫిర్కాలవారును గ్రామములవారును జిల్లావారి సహాయము లేకుండగనే తమతమ సరిహద్దులలో సంపూర్ణముగా కాంగ్రెసు వారి తీర్మానములను ఆచరణలో పెట్టుటకు నేర్చుకొనవలెను. ఇట్లు చేసినచో ప్రభుత్వము వారి నిర్బంధవిధానములు అణుమాత్రమును ప్రయోజనకరములు గావు. అంగారకునితో వాదనచేసినపుడు ఏయుక్తిలోను అంగారకుడు జవాబు చెప్పలేక ప్రతివాదిమీద పిడుగును పడజేసి వెళ్లిపోయెను. అటులనే ఆంగ్లేయప్రభుత్వమువారు సామాదాన భేదములచేత నీయుద్ధమమును విజృంభించకుండ చేయు బ్రయత్నించిరి. పంజాబువధలకు తూముపల కొరిరి. మనలో గొప్ప వారికి కొందరికి విరుదులను గొప్పజేతములు గల హోదాలను ఇచ్చిరి. “బ్రాహ్మజేతరులను” మితవాదులను చేపట్టి ప్రజలమీద ప్రయోగించిరి. సహకారవాదులచేత సభలు చేయించిరి. మంత్రులను ఊరూరు త్రిప్పిరి. కల్లుపాటలకేసులను ఇంకా చిల్లరకేసులను పెట్టి కొందరు యువకులను కారాగృహములకు బంపిరి. అసహాయోద్యమప్రచారకులకు భోజనము పెట్టిన యు ద్యోగస్థుల నాఖిలు తీసివేసిరి. పింఛన్ దారుల పింఛన్ లూడ లాగిరి. 107 శేక్స్ క్రింద కొందరికి బానిసాకతులు వేసిరి. కొందరిని బెడరించి విడిచిరి. ఎందుకును ఉద్యమము జంకలేదు. తీక్షణముగా మెచ్చుచున్నది. అఖిరుతరణ్య మగు దంపిపాయమును ఆంగ్లేయులు ప్రయోగించుచున్నారు. ఇందులో ప్రజలు జరికి పారిపోయినయెడల ఉద్యమము నశించును. ఇంకను నూట ఏడి సంవత్సరముల దాస్యము ప్రాప్తించును. ఈ అగ్నిపరీక్షకు ప్రజలు తాళి భీతిక ఉద్యమమును కొనసాగించుచో ప్రభుత్వము ప్రజలకు లొంగి భారతదేశమునకు మోక్షము కలుగును. ఇప్పుడు దేశస్వాతంత్ర్యమునకు చెరసాలలే గదు భీరులు బయటకు వచ్చెదరు.

అయి దేవర కాళేశ్వరరావు

విజయం సాధుగారు

ప్రఖ్యాత సంపాదకుని చరిత్రము

ప్రఖ్యాత ప్రతిభా సంపాదకులగు విజయం సాధుగారి జీవిత చరిత్రను గురించి ఆయనగారి కుమారులగు రిచార్డు ఆఫ్ రిచార్డు ప్రతిభా సంపాదకులగు నగు శ్రీమతి ఎస్.వి. సాధుగారి గ్రంథమును వ్రాసియుండిరి. దానినుండి సాధుగారి జీవితము వ్రాయుటకు చాలాభాగములు గ్రహించితిమి. ఇందులకు గాను శ్రీమతి ఎస్.వి.గారికి మా కృతజ్ఞతాపూర్వకమందములను ముద్రించుచున్నాము.

జాతీయము ప్రతిభాపంపమున అతిపరిశ్రమతో ముగిసినది చెప్పవచ్చును. ఈ మానముననే ప్రఖ్యాత సంపాదకులగు, ప్రపంచ సేవానికలగు నగు విజయం సాధుగారు జన్మ మొందిరి.

ప్రజాసామ్యమునకు వారాప్రతికలు ముఖ్యములు ప్రజాసేవయు సామ్యమునకును దేవగొట్టుటకును విని తెలియజేయు సామ్యము గలదు. అత్యంత ప్రతిభా ప్రజాసేవయు కష్టపడి దెలుపుచును ప్రతికలు ఉన్న నొక గ్రంథ కేకపోయిన నొకటి. సంకల్పములను చక్కగా కనుగొని ప్రజాసేవయును పరిశ్రమ చేయుటకు బద్ధకంకణము కట్టుకొనియున్న వారాప్రతికలు, మన ఆత్మప్రతిబింబము చెప్పవచ్చును. ఈ ప్రతిభాపంపముల కొనసాగించుటకు తన జీవితకాల మంతయు ధారపోసిన మహానాయకులలో సాధుగారికి చెప్పవచ్చును. ఈ మహానాయకు ప్రతిభాపంపమున నూతనయుగమును సాగించినాడనియు చెప్పవచ్చును. ఈయన రాజ్యాంగ సాంఘిక విషయములలో ప్రవేశపెట్టిన నూతనోత్సాహము, పరిశ్రమ ఇంతంత యని వర్ణించ వలసికాదు. భారతదేశపు ప్రస్తుతపు ప్రజాజీవితమున ఎన్నియో మార్పులు కలుగుచున్నవి. స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రజలందరికీ ప్రసవించుచున్నది. అట్టి యాపత్సీతలలో మన ఆశయములు భవిష్యత్తు కావడం సాంకేతిక కోస సాగించుటకు సాధుగారికి మహానాయకుల మనదేశమున కావలసియున్నాడు. కావున సాధుగారి ఆశయము లేమియో, వారు వానిని కొనసాగించుటకు చేసిన సేవలు తెలిసికొనుట అత్యవసరము.

విజయం సాధుగారు 1849 సం. జూలై నెల 15 వ తేదీ ని ఇంగ్లండు నందలి ఉత్తరప్రాంతమున గల ఎంటిలటన్ గ్రామమున జన్మించిరి. ఈయన కల్లెగారు ఎంటిలటన్ గ్రామమున మరణించెను. సాధుగారు చిన్న రోజునుండి విద్యాభ్యాసము నిమిత్తము పాఠశాలలకు వెళ్లెను. కల్లెగారి అతనికి కావలసిన విద్యను ఇంటిలోనే నడపెను. తరువాతి విద్యాలయమునకు వెళ్లెను, అప్పుడు ఆతనికి సాధారణవిద్యపట్ల ఆసక్తి యుత్సాహ మేమియు కనబడలేదు. ఎల్లప్పుడు క్రికెటు మొదలగు ఆటలలో మునిగి వేలమండెడివారు. విద్యార్థులు సెడవారై రాజ్యాంగ విషయములలో పాల్గొనుటకు నవరథ కలుగజేయుటకు గాను, ఆకాలమున ప్రతి పాఠశాలయందును పాఠశాలల పరిపాలనాధికార మంతయు విద్యార్థులకే వదిలిపెట్టబడినది. ఇందువలన మన సాధుగారు సైతము ఈ అవకాశములను కృతాభిప్రాయక ఆకాలపు రాజకీయవిషయములను పాఠశాలాసంఘమున చేర్చించుచు ఎంతయో సామర్థ్యమును సంపాదించియుండిరి.

కొన్ని ఆర్థికపరిస్థితులవలన సాధుగారు ఉన్నతవిద్యను బడయజాలక పోయిరి. 1863 సం. ఆనగా 14 సం.వర్షముల ప్రాయము గలవాడైనపుడే ఒక భాగమున నున్న యుద్ధోగమున ప్రవేశపెట్టబడి వచ్చినది. అప్పుడు ఆతడు చేయవలసిన పని ఆంధ్ర కర్షకరక్షణమైనది గాను, మంచిమంచి ప్రకములను కొని చదువుకొనుటకు ఈతని కేపుకు చాల అవకాశము గలిగినది. ఈకాలముననే షెక్స్పియరు కార్లయు మహానాయకుల గ్రంథములను చదివెను. బాయిస్ ఓక్ మొదలైన అను ప్రతిభాసంఘమునకు కుర్రవాడైన ప్రోత్సాహపెట్టుటకు వ్యాసములను వ్రాయించి మహానాయకుల నిచ్చుచుండెడివారు. ఈ ప్రతిభాసంఘమునాటి ప్రోత్సాహమున మన సాధుగారు తక్కువైన వ్యాసములను ఆ ప్రతికకు వ్రాయుచు నత తమ బహుమానములను బడయుచుండెడివారు. ఈ బహుమానపరిశుటకు సాధుగారు వ్రాసిన వ్యాసములలో అతిపరు క్రాంతివాదములను పలువురిచే ప్రకటింపబడినది. ఈ వ్యాసములకు గాను ప్రతిభాసంఘమునకు సాధుగారు లోతుల కవిత్వము ప్రదేశమున పద్యగ్రంథమును బహుమతిగా నిచ్చిరి. అతని భావజీవితమున ఈ గ్రంథము ముఖ్యముగా ఎంతయో భాగము మొదలై కష్టకాలమున, సుఖకాలమున సాధుగారు ఈ గ్రంథము

గలుగజేసిన సహాయము ఇంతంత యని చెప్పరాదు. దీనిని వేద గ్రంథమునకన్నను అతిశయముగా గౌరవించుచుండెడివాడు.

చిన్న వాటినుండియే ప్రేమ నకు వ్యాస లేఖనము నుండునని యాతాను హామీ గలదు! ఆ కాలమున నతడు ప్రతికలకు ఎన్నియో వ్యాసములను వ్రాయుచుండెడివాడు. ఇంతటితో నూరకుండక, అయ్యది ప్రతిక నొకదానిని స్థాపించెను. తన గామమునందలి శ్రీమసాదలకు సేవచేయుటకు ఈతడు చేసిన ప్రయత్నములు వర్ణనాతీతములు. ఈ సేవలను సాధుగారు ప్రజలందరు గౌరవించుచు, అతని ప్రయత్నములకన్నిటిని తోడ్పడుచుండిరి. ఈవిషయములన్నిటిని చూచి, భాగ్యవంతునిగా సాధుగారియందు ప్రేమ యెక్కువయ్యెను. వేరనమును హెచ్చుజేసెను. ఎన్నియో మహామతుల నిచ్చెను. 1870 సం. కడుదీపల రక్షించుటకుగాను భార్య దానిని సంస్థాపనావకళ్య కతను గురించి నిష్ఠానిక ప్రతిక యందు వ్రాయుచు నదరు ఉద్యమమునకు పురవాసు లెల్లరు తోడ్పడగోరెను. పురవాసులు సాధుగారి యావ్యాసమును చదివి, ఈ విషయమున ప్రతికలలో తమ ఆభిప్రాయములను తెలుపుచు సాధుగారి యాహ్వాన చాలాభాగములను మని కొనియాడసాగిరి. వ్యాసము ప్రచురింపబడిన కొద్దికాలములో భార్యదానిని సంఘము నెలకొల్పబడినది. సాధుగారి యజమానుడే ఈ సంఘమునకు కార్యదర్శి యాయెను.

ఈ కథనము జరగిన తరువాత, దానింగ్లను పురమున నార్తరీస్ ఎకో అను వారాప్రతిక సంస్థాపించబడినది. ప్రతిభాసంఘము నుండి, మనము మిక్రకు గౌరవవిశేషముగ నుండి వారమునకు రెండు మూడుసార్లు ప్రధానవ్యాసములను వ్రాయుచుండెడివారు. ప్రజాసామ్యమును గురించియు, క్రైస్తవమతతత్వమును గురించియు ఈతడు వ్రాయు వ్యాసముల కచ్చేరపడి, ప్రతిభావ్యాసమున కీయనను సాగుచు 2,250 లు ఇచ్చు ప్రతిభాసంపాదకునిగ నియమించిరి. మనమిక్రకు సంపాదకునిగ నియమింపబడునపుడీ ఆతనియన్ను 22 సంవత్సరములు మార్తమే. చిన్నరేముననే సాధుగారి ప్రతిభాసంపాదకునిగ నియమింపబడుట, అతని కత్తి సామర్థ్యములను తెలుపుచున్నది. ఈ సూతన యుద్ధోగమున మనమిక్రకు 9 సంవత్సరముల కాలము అనగా 1880 సం. వరకుండెను.

1878 లోనే ఎమ్మాలూసీ బిల్లును అను యుగతని సాధుగారు వివాహమాడిరి. ఈ యుగతని సాధుగారికి చిన్న వాటినుండియు మిక్రకులు. ఇరువురు ఒక్క-పాఠశాలలోనే చదివిన వారు. ఈ వివాహమునకు తనకు క్రైస్తవసాంప్రదాయములలో అనేకములను మార్పుచేసి, సంఘసంస్కరణమునకు సైతము ఎంతయో తోడ్పడిరి.

నార్తరీస్ ఎకో ప్రతిక నతడు ఎంత కత్తిసామర్థ్యము లతో నడిపినది ఇచ్చట క్లిష్టంప అనవలయు. ఆకాలమున ఎచ్చటమాచినను ప్రతికను ప్రతిభాసంఘమునకు వదులుచుండెడివారే. ఆకాలమున బల్లెరీయా దేశమున జరుగుచుండెడి దురంతములు వర్ణింపకగలము కాకుండెను. పిని నాపుటకు ఆంగ్ల దేశము అవలంబించిన సలసిన విధానమును గురించి యాసాను వ్రాసినవ్యాసములు రాజ్యాంగతంత్రజ్ఞుల కంతయో సహాయకారులైనవి చెప్పట అవసరము ఈవిషయముననే ఆతడు సత్యము లండను నగరమునకు వెళ్ళుచుండెడివాడు. లండను నగరమున కార్లెయులు, మొదలగు మహానాయకులను రాజీయతంత్రజ్ఞుల ననేకులను సత్యము దర్శించుచు, వారిపరిచయము సంపాదించుకొనిరి.

ప్రజలకు ఏ విషయములను చెప్పిన వారు సంకల్పించెదగో, వారి మన్ననలను బడయవచ్చునో, అనుప్రతిభాసంపాదకులయోగములను చూచిన మనమిక్రకునకి తలకంటకముగ నుండును. ఈపద్ధతుల సైలపుడును నిరసించుచుండెడివారు. ఇందువలన ప్రజలీయనను పెట్టెకత్తము లిన్నియని వర్ణింపవలసికాదు. సాధుగారిండువిషయమును గురించి యేమి చెప్పెదగో విందము.

“1876-8 సం.లలో రష్యాలో యుద్ధమునకు దిగవలయునని ప్రజలు ఆందోళనము నలుపసాగిరి. ఉత్తరదేశమున ఈ ఆందోళనము నాపుటకు గాడుపురుగురు నన్ను తమకు సహకారునిగ నుండగోరెను. ఒక్కనాటిరాత్రి గందరగోళము అతిశయమయ్యెను. సేన రష్యావారిలో బంపబడిన గూఢచారుడనయిన వాప్రతిభాకార్యాలయమును ధ్వంసముచేసి నన్ను చంపినగాని తమ యాశయములు కొనసాగవనియు ప్రజలు తలంచిరి. అర్ధరాత్రువుపుడు ప్రజల ఉద్రేకమునకు నా ప్రాణములు పోలసినదేనా యని తర్కించుకొనుచు గృహభిముఖుడ నైతిని. ఇంటిలో ప్రవేశించి చూడ నా భార్య నా పసిబిడ్డమీద చేతుల వేచి గాఢనిద్ర పోవుచుండెను. ప్రజల క్రోధకే సభకీర్తనము లేన యెడల నీ రువుగతి యేమగునో యని విచారించుచు వీరి వైపు చూచుచు నిలుచుండియుండితిని. సంగ్రామము ప్రారంభమైనయెడల లక్షలకొలది ప్రజలు హతులు గావచ్చును.

పలువురు తమ భర్తలను తనయులను గోల్పోయి నిరంతరము దుఃఖములపాలు గావలసి వచ్చును. హాడ్మిన్సు అనుమహాకవి, మానవుని, సందిగ్ధకాలమున, అతని దారపుత్రాదులే సాలాను రూపమున ప్రత్యక్షమగుదురని ప్రవచించి యున్నారు. కాని యీమహానాయకుని పవిత్రవాక్యములు మాకులుంబమునకు అన్వయించలేదని చెప్పి సాహసించెదను. కష్టకాలములలో, నాదారపుత్రాదులు నాకు చేసిన సహాయ మింతంతయని చెప్పజాలను. నా యాశయములను కొనసాగించుటకుగాను వారు సాధ్యముల సైతము విడనాడి, చేసిన సహాయము నే నెప్పుడును మరుచుకొలును.”

1880 సం. గాడుపురు సంచివునికే ప్రభుత్వమున విజయము కలిగెను. ఇంతవరకు వారిచే సంపాదించబడుచుండిన పాలుమార్తగజెట్టుప్రతికకు మార్తే ప్రభువుగారు సంపాదకులుగ నియమింపబడిరి. ఈ ప్రభువుగారు నార్తరీస్ ఎకోకు సాధుగారు సంపాదకులుగ నుండి చేయుచుండు సేవను కొనియాడుచుండెడివారిలో నొకరు. అందువలన సాధుగారి రినితమకు సహాయులుగా నుండ నాహ్వానించిన మంచిదనితలంచి మార్తే ప్రభువుగా రాయనను సహాయ సంపాదకులుగా నుండగోరిరి. ఇందులకు మనమిక్రకు ఆంగ్లకరించి లండనుపురమునకు విచ్చేసెను. సాధుగారి సమర్థతను గురించి మార్తే ప్రభువుగా రిలులు వ్రాసియుండిరి:

“ఉత్తరప్రాంతమునందు ప్రతిక నొకదానిని ప్రచురించుచు ఆంగ్లభూమియంతటను అతిసామర్థ్యము సంపాదకులని ప్రఖ్యాతిగాంచిన యొకరు మా సంపాదకవ్యము చేయుట మా అత్యుత్తమని చెప్పవచ్చును. సాధుగారు మాకు చేసిన సహాయము ఇంతంతయని వర్ణింపజాలను. ఏదైన అభిప్రాయమును తెలియచుటలో ఆయన కానదీయువారు కారు. అభిప్రాయభేదము లొకసారి వచ్చినను ఆయన యుత్సాహమున నెట్టిమార్పును గలుగుట చూడలేదు.

సాధుగారు తనకును, ముఖ్యసంపాదకులనుగల సంబంధ పాంథ్యములను గురించి ఏమి వ్రాసెనో తెలిసికొందము.

“అనుదిన ముదయమున ఒకగంటకాలము ప్రపంచ సమస్యలను తీవ్రముగా మేమిరువురము చర్చించుచు, వానిపట్ల మా అభిప్రాయములను పోల్చుకొని గజెట్టునందు వ్రాయుచుండెడివారము. ప్రతివిషయమునను వారిరువురికిని భేదాభిప్రాయము కలుగుచుండెడిది. ఉదాహరణకు వ్యాసములను వ్రాయుట వారి కిష్టములేదు. మన అభిప్రాయమును తెలియచుటలో కడుబాగా రూకరతో నుండవలయునని వారి కోరిక. ఇన్ని భేదాభిప్రాయములున్నను కార్యాలయమున మా కెట్టికష్టములును సంభవించలేదు. అధికారమును చెలాయించుటలో వారికి పెట్టెడిది పేరు. విషయమైన నాకెంతయో ఇష్టము. ఆయనకు చూచిన ప్రతి వారును అడవిపోవుచుండెడివారు.”

విదరాను కార్యరేషను నోటిసు

అందర్లు కావలెను

కార్యరేషనువారి ఎడ్లకు 1921-వ సం॥రం ఆక్టోబరు (10-10-1921 మొదలు 10-11-1921) నెలకు కావలసిన 60 000 పానుల వచ్చిలియ్యపు తప్పును సప్లయి చేయుటకు ధర కట్టిని ఈ క్రింద చేర్చబడుచేయుటకు వారివలన ఈ నెల 28-వ తేదీ వరకుగానూ 31 గంటలకు అంగీకరించవలయును. ప్రతి తెండరు 31 కే కేరలో అతికించి, కేవల దైన కచ్చిలి పుచ్చుతప్పుడు సప్లయి చేయుటకు తెండరు అది వ్రాసి నుండవలెను. మామిడిలు పెద్ద తెల్ల సీవా బుడ్డలో వేసి, బాకుగా నీలుచేసి చంపుచు, రూపు 500 లు ధరావత్తు కట్టవలెను. ఏ తెండరువానిది ధరలు అంగీకరించబడెనో అది 1921-వ ఆక్టోబరునెల 10-వ తేదీ మొదలుకొని నవంబరునెల 10-వ తేదీ లోగా కన్నపుల జాలల చీఫ్ మామోకలకడంటు గారివలన, ఏయే తారీఖునందు ఎన్ని పానులు వచ్చిలియ్యపు తప్పుడు యివ్వవలెనని ఏర్పాటు చేయబడెనో, వాటిని అంతయు సెంట్రల్ గ్రామ్ డిపో అయిన ట్రివెల్ యన్ బేసిక్ వద్ద, నిర్ణయకాలమునందు డిలివర చేయుటకు బద్ధుడను.

జయముండిన తెండరుదారుడు పైవర్తతుల ప్రకారము తాను నడచుకొనవలయు తెండరులు అంగీకరించిన కి డిసములలోదల బడచబడిన వ్రాసి యివ్వవలెను.

వార్తాపాఠములు } సి. సింగారవేలు
వకలాదుకార్యరేషణ } మొదలియార.
15-9-21 } వార్తా అధికారి

సర్వము సా లె పు వార్తలు:— ఇప్పుడి యొక కృగ్రామము, నిఱువేదలు మొదలుకుచే విద్యార్థు లతితక్కువ. ఇట్టి సందర్భమున శ్రీ వివేకానందవిద్యాలయ మును పేర నొక ధర్మపాఠశాల స్థాపింపబడెననియుందు విద్య సభ్యునించినచో వారు దండంపబడుదు రని నిరక్షరక్షత్యులగు నీకృగ్రామవాసుల తొక గొప్పభీతిని కొందరుచ్యోఘులు కలుగజేసి పున్నము గట్టుకొనుచున్నారని వివట కడఁగొనినవేమున నున్నది. విద్యార్థిమాను లెల్లరు నీ యుద్యమమునకుఁ బోష్యుని లగు సాయము నీయఁ బ్రార్థితులు.— ఒక విద్యార్థిమాని.

హారతాళఫలము

(యంగు యిండియా)

కొండా వెంకటప్పయ్యగారు గుంటూరులో హారతాళమును సమర్థించుచు నాకిప్పుడు దండినలేఖలో మరొక యిమ్మా అమ్మలగు భావములు చెప్పుచున్నారు. వానిని పాఠకుల యుపయోగార్థమై క్రింద ప్రకటించుచున్నాను:—

హారతాళము చెడ్డ పనియని మీరలంపు. కాని హారతాళము జరిగిన నాటినుండియు, గుంటూరులో గలిగిన ప్రబోధము గంపత్తరములకొలది గాధము గ ప్రచారము చేసినను గలగారేదని నేను చెప్పవలెదను. ఆ రీతినిగ్రహము ఆర్థికవిజ్ఞానములను నారు ఈ కొలదికాలములోనే యనూనెప్రజ్ఞతో సాధనజేయగలిగిరి. అయితే అయిదవలోజా మూలముకొంతయల్లరిజరిగెను. దానికారణము బహిరంగరమై యున్నది. ప్రచారకులలోనొకడు హైస్కూలు విద్యార్థులను త్రేటికి పిల్చుచుండగా పోలీసు సబ్బయినప్పైత్యురగారు ఆయనను ఆరెస్తుచేసిరి. ఆయనను పోలీసుస్టేషనుకు తీసికొనిపోవుచుండగా నా రనివెంట కొందరు విద్యార్థులను, యవకులను వెళ్లిరి. స్టేషను చుట్టును వారు గుంపులుగుంపులుగ జేరి, యాగ్రహోద్యమై కొంత దౌర్జన్యమునకు పాల్పడిరి. ఇంతలో కొందరు కాల్ గ్రెసు ప్రచారకులు రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘ కాన్వెన్షన్లో సహాయోపేటికెల్లి, జనమును కాంతపరచి కడలిపోవునట్లు చేసిరి. సుప్రసిద్ధులగు రీటర్నల చలుకు నాడించి పిల్లలను నెత్తురకారునట్లు కొట్టెను. దీనితో మూగిన జనమంతయు నావేళ పరులైరి; కాని మా ప్రచారకులు వెళ్లి హింసనలన ఉద్యమమునకు భంగము వచ్చునని చెప్పగా వారు కాంతించిరి; అల్లరి నాపుటలో ముఖ్యముగ పనిజేసినది శ్రీయుత మద్ది వెంకట సుబ్బయ్యగారు. మీరు గుంటూరులోనున్న కొలదిగంటలకాలము నున్నది వారియింటిలోనే. ఇందుకు ఆయనకు యిచ్చిన బహుమానము ఆరెస్తుజేసి నాతోబాటు ఖైదులోపెట్టుట యాయెను. నాతోగూడ నింకొందరు చెరసాలలో పెట్టబడిరి. వారును త్రొక్కులే. ఒకరు మిలోగూడ చీరాలకు మోటారులో వచ్చినవారు కమిటీస్కెటరీగారు మీరు గుంటూరు వచ్చుటకై తగిన యేర్పాటుల చేసినవారు; వర్తకులు. మీరు భావకముండిన నుండవచ్చును. ఇంకొకరు బాండ్లవారు. యవకులు. విర్రాండునుండి రాగానే నిరాకరణోద్యమములో జేరిరి. ఆయన స్త్రీదేవప్రతిభా కేరణేలేదు. ఆయన యిక్కడ జిల్లాకాంగ్రెసు కమిటీ స్కెటరీ యెయున్నాడు. మాకు విరుద్ధముగ చెప్పిన సాక్ష్యములో, నాస్పేహికులవై నేరము స్థాపుటకు నేమియు లేకపోయెను. బాండ్లవారును, వకీలుగారును ఇద్దరు ఖైదీలును మాచెర్ల నుండి సచ్చిన రోజున జరిగిన యూరేగింపు సమయమున దౌర్జన్యము జరిగెనని రుజువుచేయటకు కొంత ప్రయత్నము జరిగినను విఫలమాయెను. దెబ్బాటి మేజిస్ట్రేటుగారు నావై అఖండసాక్ష్యము నిచ్చిరి. నేను ఒక గుంపులకు సామకుడుగ నుండిననియు, వారు తనవై రాళ్లు రుద్దిననియు, సాక్ష్యము చెప్పి, ఈఅల్లరి జరిగిన రోజున ఆయన పోలీసు నూపరింపెం డెంటుగానికి పంపిన రిపోర్టును జూపిరి. నూలో వెనకమును సమర్థించుకొన యూనక అప్పటి కప్పుడు వాక్కులముల నిచ్చితిమి. నేనుగాని నా బాండ్లవారు స్పేహికుడుగాని సాక్షులను క్రాసు పరీక్షింపలేదు, ఏల ననగా మేము నేను కార్యక్రమమును గుర్తించలేదు. దెబ్బాటి మేజిస్ట్రేటుగారి సాక్ష్యము అఖండితముగ నుండెను. నేను కిత్ బొందెదనని నన్నుకముతో నుండిన గాని, నన్నునోవ్యతిరీక్తముగ నన్ను నుండు చదివేసిరి. కలెక్టరుగారు కోర్టులో బహిరంగముగ నావాక్కులను నిరసించిననియు, కాంతికే పాటుబడిననెయు చెప్పిరి. నావాక్కులమును నమ్ముచో, నాతోగూడ కాంతిస్థాపనమునకే బాటుబడిన వోడివారలను గూడ విడుదలచేయవలసి యందుకుని గుంటూరుపథముగ జెప్పితిని. కలెక్టరుగారు ఇంకను నిజము కనుగొనవలసియున్నదని చెప్పి ఆసా యంత్రమే మింజినవారినిగూడ చదివేసిరి. మమ్ములను వదిలివేయటకు కారణము, మావై వచ్చిన సాక్ష్యమును ఖండించుట చేతగాను కాని ప్రజలు, కట్టుకట్టి ఆయనకు విరుద్ధముగనుండి వర్తకులు కొట్టుకట్టిజేసిరి. స్టేషన్ కోర్టువెళ్లుట మూనుకొనిరి. ప్రజలందరూ చెడ్డచెడ్డనభలుగావించి విచారణను ఆధికముగ నాడేమించుచుండిరి. ప్రభుత్వకార్యాలయములలో గుమాస్తాలు ఊర్వోగములకు రాజీనామా నిచ్చు నంతటి స్థితి వచ్చెను. పట్టణములో దాదాపుగ నందరూ ఈయనవారమును గుర్తించిరి. ఇదియే ముఖ్యమైన కారణములు. ఇట్టి స్థితిలో హారతాళముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము లేదనుటకు మీలెను. ప్రజలలో కట్టి యెక్కువభాగమును తేల్చిదిని హారతాళమే. ఆందులకు

వర్తకులు మనస్సుగ్గిరి నంగీకరించిరి. ఏవో కొన్ని కొట్టుమార్త మే తెలియించి బీదసాదలకు కావలసిన సరకు లీయబడెను. ఫాక్టరీలలోను, షాపులలోను; రైయిల్వే షెడ్డులలోను పని చేయు కార్మికులు ఒకసభగావించి, తమ కేమియును సహాయ మక్కరలేదని చెప్పిరి. ఉద్యమమునకై కష్టపడెదమని చెప్పిరి. వైజ్ఞేయవిషయములు న్యాయనిరూపణమువలన నేర మెటుల దగ్గనో తెలుపబడినది.

నేను ఒకగుంపుకు నాయకుడుగనుండి రాళ్లు రుద్దించితి నని దెబ్బాటి మేజిస్ట్రేటుగారు సాక్ష్య మిచ్చెను. అవిషయమై కొంత చెప్పవలసియున్నది.

హైస్కూలు విద్యార్థులను త్రేటికి పిల్చుటవలన పట్టు కొని యొక ప్రచారకుని పోలీసుస్టేషనుకు తీసికొనిపోగా నక్కడ జరిగిన యల్లరిసమయమున నేను యింటివద్ద భోజనము జేయుచుంటిని. అప్పుడు ఒకరు ఘనశక్తుకొని వచ్చి నా కావార్త చెప్పిరి. నేను వెంటనే అక్కడకు పోతిని. నేను వెళ్లుచుండగా కొందరు బాలురును యవకులును బహిరంగసభలు జరుగు హైస్కూలుకు దూరముగ నున్న మైదానపు గట్టుమీద వరసగా నడిచిపోవు చుండిరి. నేను వారిని జూచి బండికి వారెండుల కక్కడ నుండికో యడిగితిని. వారు సభ జరుగునని వచ్చితి మని జెప్పిరి. అప్పుడు మధ్యాహ్న సమయ మగుటచే సభ యేమియు జరుగ దని చెప్పి వారలను యింటికి వెళ్లు మని చెప్పితిని. నే నిట్లు చెప్పచుండగా, నియ్యగ నొక జల్లాబండి వచ్చుచుండెను. ఆ గుంపులో కొందరు దాని వెంట పరుగిడవొచ్చిరి. కొంత అల్లరి జరుగునని నేను తలచితిని. అప్పుడు ఆజిల్లు వెంటవెళ్లి జల్లాబెంట పరుగెత్తవద్దని చెప్పితిని. అప్పుడు బండి నా దగ్గరకే వచ్చెను. ఆ సమయమున, గుంపులోని కొందరు మట్టివెళ్లలను బండిలోనికి విసిరిరి. నేను జల్లా బద్దరకు వెళ్లి యెలుగెత్తి రాళ్లు రుద్దవల దని యు, అల్లరి చేయవద్దని యు కేలుచేసితిని. ఆ బండి లోని వారు హెడ్ కాన్వెన్షన్ దెబ్బాటి మేజిస్ట్రేటుగారి యుండిరి. ఇంకను రాళ్లుపడుచుండెను. గుట్టుము బెడలి బండిక కదలకుండెను. జల్లాబండి కడ్డముగ నిలుచుకొని రెండుచేతుల నెత్తిపట్టి సాధ్యమైనంతవరకు రాళ్లు తగలకుండ జేసితిని. రెండుచేతుల రాళ్లు నాకేళ్లకు తగిలి కొద్దిగాయములు తగిలెను. మేజిస్ట్రేటుగారి కేమియు తగలలేదు. ఈ అల్లరికంతకును నేను కారణమని ఆయన బిగ్గరగ నరచెను. నేను రక్షించుటకు వచ్చితి ననిచెప్పి బండిలోలుమనిచెప్పితిని. నావైచర్యదీసికొనుట కాయన భయపడెను. ఇదియంతయు రెండుమాడునిమిషములు జరిగెను. వెంటనే నేను జల్లాబద్ద నిలిచితిని. రాళ్లు రుద్దుట యాగి పోయెను. అంతయు కాంతముగ నుండెను. మేజిస్ట్రేటుగారు యిల్లుచేరిన పిదప, పోలీసు సూపరింపెం డెంటుగారి కొకరిపోట్లు బంపియుండిరి. ఈరి పోట్లనే ముచిచారణపథము చూపిరి. ఇది యైన రెండవరోజునకే వైశ్య స్పేహికులనున్న నమ్మను ఆరెస్తు జేసిరి.

బాండ్లరు లక్ష్మీనారాయణగారు 107 వ డెక్ల నుక్రింద ఒకసంవత్సరము ఖైదునుజూచి, వెల్లూరు వెంటలు జెయిలుకు బోవుటకు గుంటూరుకు తీసికొనివచ్చినప్పుడు, ఆయన భార్య వచ్చి పుష్పహారము వైచి, ఆయన జైలునుండి వచ్చువరకును ఉద్యమప్రచారము జేయుటకు అనుజ్ఞ నడిగెను. అందుల కాయన యంగీకరించెను. అమె అప్పటినుండియు, చెడ్డచెడ్డ సభలలో నుపన్యసించియు, నిధుల మూలుజేసియు, శ్రీలకు చరకము వాడి స్వదేశీవ్రతము జేయుమని యుపదేశము జేసియు సుద్యమప్రచారమును జేయుచుండెను. కళావతి యగు శ్రీమతి యామినీపూర్ణలిలకమ్మగారు గూడ నిదే మాదిరిగ ప్రచారము చేయుచున్న శ్రీరత్నము. ఈమెగారు మిమ్ములను వెల్లూరులో జూచుటకు వచ్చి, స్వహతుద్ధరణకై మిమ్ముల సహాయము జేయు మని కోరగా రాట్టును నేర్చుకొను మని మీరు సలహా నిచ్చియుంటిరి. ఆమెగారు గుంటూరుజిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీ ప్రచారకు రాలుగ నియమింపబడి, మంచీయుపన్యాసకురాలు. అసహాయోద్యమములో కష్టపడి పనిజేయుచున్నది.

కార్యాచరణసంఘమువారి యుత్తరపు లేనిదే హారతాళము చేయగూడదని నేను జెప్ప నాడేవని యెప్పటికీ జట్టులనే యుండును. గుంటూరులో హారతాళము సఫలమైచో గుంటూరుకు అవత్ర ప్రచారకులకును గౌరవమే. కాని వెంకటప్పయ్య గారిచ్చిన వర్ణననుబట్టి చూచినచో, కొంచెము అపాయముగలదని యు, మంచి యేర్పాటు లింక నవసరమనియు తెలియుచున్నది. గుంటూరు పరిస్థితులుబట్టిచూడ నాకు దోమన జేవనగా, హారతాళము పూర్వమే జరిగిన యుద్ధెల్లలవలన ప్రబోధముగలిగెను. హారతాళము జేసి ప్రభుత్వము వారిని నాయకుల

విదేశ వార్తలు

విర్రాండు వ్యవహారము

డివేలరాగారి ప్రత్యుత్తరము

డివేలరాగారు లాయకుబార్నిగారి కీక్రిందప్రత్యుత్తరము పంపిరి:—

మీరు కోరినవిధమున విర్రాండుప్రజల జాతీయ ఆశయము లను, విర్రాండు బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమునం దుండుటకును; ఈ రెండువిషయములను సమన్వయముచేయుటకు జరుగుసంధిసభకు వచ్చుటకు మాకెట్టిఅభ్యంతరములేదు. ఈవిషయమే ఆగస్టునెల 10 వ తేదీని మీకువ్రాసినలేఖలో తెలిపియుంటిమి.

అయితే మాస్థితిని మీరు స్పష్టముగ తెలియపరచుట మాధ ర్యము. విర్రాండుప్రజలు తమస్వాతంత్ర్యమును ప్రకటించి ప్రత్యేక పరిపాలనము స్థాపించుకొనియున్నారు. మాప్రతినిధు లీసంధి సభకు వచ్చుపక్షమున, వారిని మీరు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము గల ప్రత్యేక రాష్ట్రప్రతినిధులుగ పరిగణించవలెను.

ఈ రెండుదేశములవారికి చిరమైత్రి సమహారవలయు నన్న పరిపాలనల ఆభిప్రాయముల ననుసరించి పరిపాలనము జరుగవలయునను నూత్రమును మీరంగీకరించవలెను.

మీరే 1918 సంవత్సరము జనవరి 5 వ తేదీన అట్లు చెప్పితిరి.—న్యాయభర్త సమ్యక్తమగు ఈ నూత్రము ననుసరించి యే విరోధాభిప్రాయము పరిపాలింపబడవలయును. అట్లుకానిచో కాశ్యకాంతి సమహారదు. “కావున మీరు చెప్పినవిధమునకే యానూత్రము ననుసరించి విర్రాండుసమన్వయ పరిష్కరింపబడ వలెను. ఈనూత్రము ముఖ్యముగ విర్రాండుపట్ల అనునర్తించును. ఏలయనెన యాసామ్రాజ్యమునందు బలవంతముగ మేము చేర్చుకొనబడితిమి. నిజము చూచినచో, యాప్రాచీన విర్రాండు జాతిని విడదీసి దేశమును రెండుభాగములుగ భాగించి కాలచక్ర మును వెనుకకువైచి నాగరికరాష్ట్రమునందు జాతిభేదములు పుర్రొల్పుచున్న వారు మీరుకాని మేముకాము.

ముందేమి జరుగును!

విర్రాండు ప్రత్యేకప్రభుత్వముగ పరిగణింపవలయుననియు విర్రాండు ప్రతినిధులు స్వారాజ్యముగల ప్రత్యేకరాష్ట్ర పరినిధులుగ పరిగణింపవలయుననియు గట్టిపట్టుదలతో నున్నారు. విర్రాండు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము గల రాష్ట్రమని బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు అంగీకరించుటలేదు. కావున ఇన్వర్సునులో యీ నెల 20 వ తేదీ సమావేశముకానున్న సందిసభ జరుగదని బ్రిటి షుప్రభుత్వమువారు ప్రకటించుచున్నారు.

రష్యాలోయోమము.

రష్యాలో రైతులు మిగుల బాధపడుచున్నారు. గొప్ప భూస్వాముల స్థిరాస్తులను ప్రజాస్వాధీనముచేయుటకు సంభవిం చిన పాపమున కీతామము ఫలితమని కొందరు తలచుచున్నారు. రష్యాలో గొప్పభూస్వాము లుండియుండినచో, వారు తమ రైతుల కిట్టి కష్టసమయములం దెట్లో ఆహారకస్తాదు లిచ్చుచుండెడివారు.

అందరు నిరుత్సాహముతో ఆశలువదలి చావునకై ఎదురు చూచుచున్నారు. ‘మనమందరము చావలయును’ అని అందరు చెప్పుకొనుచున్నారు.

మాంచెస్టరు ప్రత్తి యంత్రాలయములలో కార్మికులు సమ్మెకట్ట ప్రయత్నించినని ఇదివరకు ప్రకటించబడెను ఈసమ్మె నిలిచిపోయిన దని తెలియుచున్నది.

ఈనెల 15 వ తేదీ మధ్యాహ్నము బెల్గాట్టులో తిరుగ అల్లరులు జరిగెను. ఈతగువులో ఇరువురు శ్రీలకు గాయములు తగిలినవి. పోలీసువారు మిలిటరీవారు కాంతిపరిస్థితుల నెలకొల్పిరి.

వదలివేయునట్లు చేయుట తప్ప. ప్రిడరుల త్యాగబుద్ధియు, గుమాస్తాలు రాజీనామా బెట్టెదమని చెప్పి బెడరించుటయు మాత్రము విడుదలకు కారణము లాయె నని నాలోలంపు. హారతాళమువలన ప్రిడరు త్యాగబుద్ధిని జూపినచో మంచిదే. కిప్పుడు కావలసినది అసహాయోద్యమము. కార్యరూపమును దాల్చుటయే. దానికి హారతాళము సహాయభూతముగ నుండు నెడల నేనును అందులకు ప్రోత్సాహపరచెదను.

మో|| కా|| గాంధీ.

దేశభక్తను పత్రికకేసు

ఎగ్జిక్యూటివ్

రాజద్రోహ నేరము

దేశభక్తను పత్రిక సంపాదకులు, ప్రాచీనములగు వి. వి. రాజగోపాలచారి, వి. వి. సుబ్రహ్మణ్యయ్యయ్య, మహాత్మాగాంధీ, వాగ్దేవరాయలపై "నిరోధము" అను వ్యాసమును మే 6 వ తేదీ పత్రికయందు ప్రకటించినందులకు తే బడిన కేసును ఎగ్జిక్యూటివ్ ముఖ్యరాజధాని మేజిస్ట్రేటు పి. సి. లోబోగారు మరల కనివారము 17 వ తేదీ నాడు విచారణ జేసిరి.

క్షమాపణ

1, 3, 4, నిందితుల పక్షమున హైకోర్టు వకీలు వి. ఎస్. క్యామరావుగారు నిందితులు ప్రత్యేకముగ సమర్పించుకొనిన క్షమాపణపుత్రమును జదివిరి. ఆ క్షమాపణ యీ క్రిందివిధమున నున్నది.

"6-5-1921 తేదీగల దేశభక్తనునందు నిరోధము అను వ్యాసమును ప్రకటించి మేము చేసిన నేరమునకు మదరాసు ప్రభుత్వమువారికిని కోర్టువారికిని మేము మనఃపూర్వకముగ్గించితిమి. ఈ క్షమాపణ గోరకొనుచున్నాము. ఈలాటి నేరముల నిక చేయమని మేము మీకు ఇప్పుడే సమర్థము బలుకగలము."

క్షమాపణవచ్చినదిగావున 1, 3, 4 నిందితులపై కేసును రద్దుచేసికొనవలెనని ప్రభుత్వమువారు తన్నుకోరినందున క్రాసు ప్రాసిక్యూటరు మేజిస్ట్రేటు ఉత్తరువుతో రద్దుచేసికొనెను. మేజిస్ట్రేటుగారును వెంటనే 1, 3, 4 నిందితుల నిర్బంధవిమోచనకు లగానించుచు పసివారుగనుండి క్షమాపణ గోరియుండుట తృప్తి కరముగనుండెనని తెలిపి యికవివాదట నెప్పుడును అట్టి నేరముల ను చేయవలదని మందరించెను.

పిమ్మట రెండవ నిందితునిపై కేసు విచారణ కెత్తుకొన బడెను.

ప్రాసిక్యూటరుపక్షమున దేశభక్తను కార్యాలయపు గు మాస్తా సంతానయ్య అనునతడు సాక్షిగనుండెను. 2 వ నిందితుడు, వి. వి. ఎస్. అయ్యయ్యగారు సంపాదకుడుగ నుండి ఎప్పుడెప్పుడు ఎంతెంతటితప్పుగను అధ్యాపకమున పుచ్చుకొన్న విషయములను ఈసాక్షి చెప్పెను. అరెస్టు చేయబడినప్పుడు అయ్యయ్యగారు సంపాదకత్వము వహించియుండలేదనిగూడ అతడు చెప్పెను.

నిందితుని సమాధానము

ప్రాచీన భారత ఆధ్యాత్మిక సాహిత్యమునకై పాటుబడు వలకొనియున్నందులకు నేనొకడను. స్వరాజ్యము లేనంతకాలము, ఏదేమునకుగాని ఆధ్యాత్మిక మైన సాహిత్యముండదని నమ్మి రాజకీయవిషయములలోగూడ పాటుబడుచుండిరి.

ఇతర విధములగు ఆందోళన యెల్లను నిర్లక్ష్యమైనందున స్వరాజ్యసంపాదనమునకై భారతదేశీయ సహజనందనవారు నిర్ణయించిన దొడ్డవర్గహితసహాయనిరాకరణము నవలంబించితిని. స్వదేశమునకు రాజీగనుండియు ఇంగ్లాండునకును ఈదేశము నకును సంబంధముతోనే యుండు విషయమును ఇంగ్లాండుపరి స్కారమునకే వదలచు ప్రభుత్వమువారిలో మహాసభవారు నిరాకరణ మవలంబించిరి.

ఈకోర్టునందు న్యాయాధిపతి నిష్పక్షపాతము వహించి యుండువారై యున్నను విచారణలోనున్న విషయములన్ని నాకు గల ప్రవేశమును మాత్రము వాస్తవముగ చెలుపుటకన్న అధికముగ విచారణయందు పాల్గొనుటకు నేనిచ్చగించుచున్నాను.

6 వ తేదీనాడో లేక ఆ ప్రాంతములలోకో, 1, 4 వ నిందితులు "దేశభక్తను"ను బ్రిటిషు ఇండియాపెనులాలోని ఎం. ఎస్. కామరాజుగారివద్దనుండి కొనిరి. అప్పుడు నేను "దేశభక్తను" కు సంపాదకుడనుగ నుంటిని. మొదటి నావసంపాదకులు నాలో కంట్రాక్టుకు రాలేదు. కాని నేను మాత్రము పూర్వమువలెనే పత్రికకు వ్రాయుచుంటిని.

9-2-1921 ఆ ప్రాంతములలో దేశభక్తను పత్రికాప్రకటన మాగెను. పత్రిక ప్రాచీనములైన 1, 4 వ నిందితులు ఫిబ్రవరి మాసమునందు నా యుగోగమును తీసివేసికొని తెలియుచున్నది. కోర్టులో దస్తావేజుగ నున్న యొక కాగితముగూడ యీలాటి యభిప్రాయమునే తెలుపుచున్నది. వారు తరువాత 4 వ నిందితునిద్వారా ముద్రకాలయము వద్దరాల రిజిస్ట్రేషనుకు నుఖ్యరాజధాని మేజిస్ట్రేటుకు అర్జీ పెట్టుకొని.

ఈవిషయములు నాకేమియు అప్పుడు తెలియనందున పత్రిక మరల వచ్చితరువాత పూర్వమువలెనే యభిప్రాయ సంపాదకీయములను వ్రాయుచుంటిని.

మేజిస్ట్రేటు ఉత్తరువునందు తెలిపినటుల సంపాదకీయ సంఘమునుగూర్చిన యాలోచనలేవియు జూన్ 1 వ తేదీవరకు నాకు తెలిసినవిగావు. నా కేవిషయములు తెలిసినవెంటనే సంపాదకసంఘమునుగూర్చి 4 వ నిందితుని అనుగంగా ఆసంఘ ముపై

టికీ ఆచరణలోనికి రావలెననియు, ఆచర్యము నువసంహారమున లాగున, యాజమాన్యము వహించునట్లు భారతముద్రణ కంపెనీ సమావేశమునం దేర్పాటులు చేయించెదమనియు, అయిన నాకు ప్రత్యుత్తరమొసగెను.

1, 4 వ నిందితులు దేశభక్తనును తీసికొనినది మొదలు నన్ను లిఖిత పూర్వకముగ, వారికి వ్యతిరేకమున నున్న సంపాదకుడనుగ నియమించుచు పలుమారు కోరుచుంటిని. కాని వారు ఆ విషయమును తప్పించుచుండిరి. చివరకు జూలైమాస ప్రారంభమున నావరకులను వ్రాసి చిత్తును 1 వ నిందితునికి జూపితిని. అందులో నేను ముఖ్యమని తెలిపినవానిలో కొన్నిటిని అయిన కొట్టివేసెను. నేను వాని నుంచవలెనని కోరగా తమ వకీలుకు జూపుటకై ఆ చిత్తును 4 వ నిందితునికి బంపెను.

1, 4 నిందితులకు సహస్పర్థలు కలిగెను. వానిని ఆరు కాలముగ పరిష్కరింప వ్రాయుకొనిచితిని. కాని నా ప్రవేశమును కంకించి జూలై 15 వ తేదీ ప్రాంతములలో 1 వ నిందితుడు నాకు నోటిపెచ్చు. ఆ నోటిపెచ్చులో నేను సంపాదకుడనుగ నున్నట్లు తెలుపలేదు.

జూలై 15 వ తేదీనాడే మరియొక భాగమును 4 వ నిందితుడు నన్ను దేశభక్తనుకు సంపాదకుడనుగ నియమించుచు నా కోరికయు తీర్చుటకు బంపెను. వారియాజమాన్యమున నాకుచేరిన యుత్తరువు లీరేదే.

1, 4 వ నిందితులలో మనస్పర్థలు కలుగుచుండే నని గ్రహించి దేశభక్తనుతో సంబంధము వదలుకొనవలసి మరుసటి యుదయము జూలై 16 వ తేదీ ఆలాగుననే నేను 1 వ నిందితునికి నోటి పిచ్చివేసితిని.

అనాటినులో తెలిపిన ప్రకారము నేను దేశభక్తనుతోటి ఆగస్టు 16 వ తేదీనాడు సంబంధము వదలుకొని ఆనాటి పత్రిక యందే యాదివయమును ప్రకటించితిని.

కర్తవ్యాంశములో నున్న వ్యాసమును నేను వ్రాయలేదని దృఢముగ జెప్పచున్నాను. తిరుచినాపల్లికి 60 మైళ్ల దూరములో రామనాథస్వామిలో నున్న వ్యాసదను నీరువయసు మువ్వనకు పరనమందిర వాసి కోర్కెమునాడు ఆగ్రాసనాధి పత్యమువహించవలసి జెల్లియుంటిని. మే 1 వ తేదీ మదరాసు వదిలి 2, 3 తేదీలందు ఆచ్చటనుండి కారయికుడిలో మే 4, 5 తేదీల యువకృషిండు మదరాసుకు మరల 6 వ తేదీనాడు వచ్చితిని. మే 1, 9 తేదీల మధ్య దేశభక్తనుకు నే నేమియు వ్రాయలేదు. నే నేమియు ప్రకటించజేయను గూడ లేదు.

మే 6 వ తేదీనాటి సంపాదక వ్యాసముయొక్క ప్రతి 307 లింగి శెట్టిలోనున్న ఎం. కే. శ్రీనివాసమగారి వద్ద నున్నట్లు తెలియుచున్నది. 1, 2, 4 వ నిందితు లరెట్టుచేయబడగానే ఆ ప్రతి వారివద్ద నిచ్చిట్లు గూడ నాకు తెలిసినది. ఆన్వాయము జరుగకుండుటకై ప్రభుత్వమువారి ప్రతినచ్చటనుండి తెప్పించవచ్చును.

నే నీరువర్గ సదరువ్యాసమును జదివితిని. ఆ వ్యాసకర్తను 124 ఏ. కెన్ను క్రింద నేరస్థునిగ జేయునంతటి యవకాశము నా కేమియు గానింపలేదు. అదియునుగాక ఆ వ్యాసముయొక్క అనువాదము చాల ప్రదేశముల లెప్పులలో గూడియున్నది. 'వంశము' అను పదమునకు ముఖ్యముగ అనువాదము లేప్పుగ నున్నది.

ఈ పరిస్థితులలో నామీద లేబడిన నేరములకు నేను నేరస్థుడనుగా నని చెప్పుచున్నాను.

ఇదంతయు చూచి కోర్టువారు నన్ను "నేరస్థుని"గ నిర్ధారణచేసిన సంతోషముగ వాగ్దేవరాయ కార్యాగ్రహణకు ననుభవించెదను.

అంతట మేజిస్ట్రేటు పి. సి. సి. 124 ఏ. వ కెన్ను క్రింద అయ్యయ్యగారిని నిందితునిగ నేరముల మోపిరి.

నిందితుడు తాను 'నేరస్థుడు' గానని వాదించుచు ప్రాసిక్యూటరు సాక్షులను, డి ఫెన్సు సాక్షులను క్రాస్ ఎక్సామిన్ చేయుట లేదని చెప్పెను.

సాక్షులమును బట్టి క్రాస్ ప్రాసిక్యూటరు వాదించెను. కేసుపై సోమవారము 19 తేదీ చెప్పదమని మేజిస్ట్రేటు గారు చెప్పిరి.

మాజిస్ట్రేటుగారి తీర్పు

9 మాసముల సామాన్యత

నలుగురు నిందితులలో 1, 3, 4 నిందితులు, క్షమాపణ కోరినందున విడుదలచేయబడిరి. రెండవనిందితు డొంగిర వాజ్పాలమున, యావ్యాసము రాజద్రోహకరము కాదనియు, అయిన మద్రాసులో లేనప్పుడు ఆ వ్యాసము ప్రకటించబడిన దనియు, ఆ వ్యాసమును తాను ప్రకటించిందనియు, ఫిబ్రవరి 9 వ తేదీ పూర్వమునుండి ఆగస్టు 15 వ తేదీవరకు తాను సంపాదకుడుగ నుండెననియు చెప్పెను.

ఈ వ్యాసమునకు నుండు ప్రకటించబడిన పద్యములు మరి కొన్ని వ్యాసములు అక్కడక్కడ ప్రభుత్వనావణకు వకాళ మొసగుచున్నవి.

మేసెల 6-వ తేదీ ప్రకటించబడిన నిరోధ మనువ్యాసము నందు ప్రభుత్వమునా చేయబడినదని నిరోధమనువలను ఖండించుచు ప్రజలు దానికి ప్రతీకారమున అహింసపూరియుండవలెననియు వ్రాయబడినది. మొదటి పేరమానిన వ్యాసకర్తకు గావుననిధియుండు విశ్వాసము లేదని తెలియుచున్నది. రెండవ సేగానాండు రాజద్రోహి ఇంకను ఎట్టి వ్యభిచారముకొనునో అను సందేహము నూచింపబడినది.

ఈ రెండు అభిప్రాయములను మూడించి ముఖ్యముగ రాజద్రోహకరముగ నున్న యీ క్రిందివాక్యమును అతడు వ్రాసిగాను.

"నిరోధమార్గముల ప్రచారమునకు తెచ్చు భక్తప్రభుత్వ ముగూడ 78 కొట్టుకొనబడునట్లు వ్యయముతో పైబడెను, సైనిక సామగ్రి సమకూర్చుచున్నాడు."

గెరువాతిపేగాలో ప్రభుత్వమువారు మితవాదులను చేరదీసి బుట్టిగించి ప్రభావతీతులగు వారిని పరిగణించు చున్నారనియు వ్రాయబడినది. నిరంతరాధికారము తన అహంకారము వల్ల ఇంకను ఎట్టి కార్యములపైను జేయగలరభివృద్ధి కనబడుచున్నది. పెద్ద ఉద్యోగస్థులలో కొందరు అవ్వదగ్గును బాతి జ్యేషులను ఆధారముగ చేసికొని వికృత లేక నిర్బంధవర్తల పుచ్చుకొనుచుండిరను విషయము సావధానముగ అలోచించువారి కందరికి విదితము. అయినను మూడవసారా యులునుండెటి తీవ్ర అభిప్రాయముల కవకాశము లేదు.

నిర్బంధవర్తలను ముద్రాగించి, అందుకు తోడు సైనిక బలము నుపయోగించి విప్లవోద్యమములను జయించవచ్చునని నిరంతరాధికారము తలచినట్లు స్పష్టముగ నూడెను. పేరాలో కనుగొన్నది. దీనిభావము 6 వ పేరాలోనూడ గూఢముగ నున్నది. ఈ పేరాయందు అకాంతికి అవకాశముగల అభిప్రాయములుగలవు. ఇందేడయరు సేనానిని గురించిగూడ వ్రాయబడినది. డయరు సేనాని చర్యలపై ప్రజలలో ఎక్కువ ఆగ్రహము కలిగెను. ఈ విషయమై విమర్శనములు ఆగ్రహ పూరితములేగాని ద్రోహాచింతతో చేయబడినవిగావు. భారతదేశమును కోల్పోయియెను, ఒకడయరు సేనానిని సందర్శించుటకు టి కొట్టుకొనబడునట్లు వ్యయముచేయుటకు సంసిద్ధులైన యీ ప్రభుత్వమువారి కేవల చేయ సాహసించునని వ్యాసకర్త ప్రశ్నించుచున్నాడు. ఇట్లు తీవ్రనిరోధమనునకు ఉపక్రమణ వని యితడే ప్రత్యుత్తరమిచ్చినాడు. ఆ వ్యాసమునందు ప్రభుత్వనికాయల బ్రత్యేకించి వారిచర్యలను విమర్శించలేదుగాని ప్రభుత్వవిధానములే విమర్శించెను. టి కొట్టుకొనబడునట్లు వ్యయముతో ప్రజలను నిరోధించుటకు ప్రభుత్వమువారు పూనినట్లు స్పష్టపరుచుటయే యీ వ్యాసకర్త యభిప్రాయము.

ఈ వ్యాసమునందున చదివి, వాని ముఖ్యోద్దేశము చట్టము ప్రకారము ప్రతిష్ఠించబడిన ప్రభుత్వమునెడల ఆకాంతి జ్యేషును కలిగించుటయే యని రూఢి యగుచున్నది.

ఈ వ్యాసము పి. సి. సి. 124 ఏ. కెన్ను క్రింద రాజద్రోహకరముగనో నేను కనుగొనుచున్నాను.

అయినను ఈ వ్యాసమునం దంతటను, ప్రజలు ఆహింసతో ప్రవర్తించవలయునని వ్యాసకర్త బోధించుచున్నాడు. ప్రభుత్వములను నెడుకొనుటకు రాటమే సాధనమని వ్రాయబడినది. రాటమును సహాయనికరణవాదులు మిగుల భక్తి గౌరవములతో చూచుచున్నారు. ఈ వ్యాసకర్త రక్షియంతయు చూడ బహింసయే మూలమంతయు పరిగణించబడవలయునని వ్యాసకర్త స్పష్టపరచెను.

బ్రిటిషు హిందూస్థానమున చట్టము ప్రకారం స్థాపించబడిన ప్రభుత్వమునందు జ్యేషుమును ఆకాంతియు పుట్టించు ఉద్దేశముతో ఈ వ్యాసము వ్రాయబడినదియు, అందే ప్రభుత్వ నిరోధమునకు ఆహింసయే ప్రత్యేకియ యని వ్యాసకర్త స్పష్టముగ గూహించినాడని నేను నమ్ముచున్నాను.

ఇంక కేవలవిషయమై ఆలోచించవలెను. నిందితుడు తా నూహించులేనప్పు డీ వ్యాసము ప్రకటించబడినదియు, అందుకు గాను బాధ్యుడు కాననియు తనవాక్యములను తెలియబరచెను. విరి యుట్టున్నను అతడు సంపాదకీయకర్తనుడం దొకడుగ నుండుటలేదను, మేసెల 6 తేదీ ను పుచ్చు కొనుటలేదను, ఈ వ్యాసమునందలి భావములను పిమ్మట ఖండించవలెనను, ఈ వ్యాస ప్రకటన మందలి బాధ్యత అతనిపైగలదు. ఈ వ్యాసమునందు రాజద్రోహ కరములగు వాక్యములుపయోగించినందుల కతనికి శిక్షవిధింపదగును. అయితే అహింసా గ్రన్థమున, విప్లవముగ వికసనపాలన విషయము భాషామండుకొనవలెను. ఈ వ్యాసమునందు ఆకాంతికి జ్యేషుమునది అవకాశమున్నట్లు వాదించబడిన విషయములు నా అభిప్రాయము ప్రకారము దౌర్జన్యమునకు ప్రేరేపణముగ నుండవు. నిందితుడు 9 నెలలు సామాన్యతకు విధింపబడినది.

అయ్యయ్యగారి శాంతము.

కోర్టుకు అయ్యయ్యగారి భార్యగొట్టెలు వచ్చిరి. శిక్షవిధింపబడినదిగానాతే అయ్యయ్యగారు శాంతముగ నుండిరి. చిటునవ్వుతో నుండుట వచ్చిరి. కోర్టువెలుపల ప్రజలందరు వందమాతర ధ్వజం చేసిరి.

బెజవాడ వార్తలు

(స్వతంత్ర విశేషాంశము)

పుష్కరము.

దైవానుగ్రహమువలన కలరా లేకనే గడచినది. మూత్రము మరొకరు కలరా గలదని ఎగతెగులండు కొన్ని గోబులు ప్రకటించుటచే యాత్రకులు రాదగినంతమంది రాలేరు. చాలా పాకలు వృధాగానే ఉండినవి. పుష్కరపు కమిటీవారిని ఆంధ్రయువకులు బహిష్కరించుటచే వారికి స్వచ్ఛంద సేవకులు దొరకనందున పుష్కరముగా పోలీసు నిబంధనలే పెరిగినవి. ఎక్కడచూచినను ఇవన్నెత్తన్న సుఖానందములు కాన్పట్టినవి. మూత్రములు డి. ఇ. జి. డెవూట్ల మానసికమైండ్లను పుష్కరచాప మాయూరి ఇవన్నెత్తన్ను కిక్కిరింపజేసినవి. ఇవన్నెత్తన్ను సుఖానందముగా గుర్తించి ఇవ్వబడినది. మా స్వరాజ్య సేవక సమితివారికి డిక్రీగా భోజనము చేర్చిన మంత్రేష్వరములు అనేక కృతజ్ఞతాపదనములు. మా స్వరాజ్య సేవకులను మూత్రముల గారు ప్రతినిధులు అందరినూ కలుగజేయుటకే ప్రయత్నించినవారు అధికారులకు వాద్యము చేసిన ప్రకారం వేరు స్వచ్ఛందమైనవిల సేర్పాటుచేయబడినవి. వై. జి. అధికారులను పోలీసు అధికారులను మా స్వరాజ్య సేవకులకు అన్ని విధముల తోడ్పడి సహకారమై పనిచేసిరి. ప్రజలను అధికారులను ఎట్టి సంఘర్షణము లేకుండ పుష్కరము చేపట్టించినది. ఒక గోబు సాయం కాలము కొన్ని పుష్కరపు పాకలు తగులబడగా వెంటనే మా స్వరాజ్య సేవకులు కష్టపడి చక్కార్చిరి. అదివరకు మూత్రముల గారు కొన్ని సేవలను పూర్తిచేసిరి. సిద్ధముగా నుంచిన మైండ్లలో తదని మైండ్ల గారు చెప్పినది. రెండు వేల రూపాయల పాక లేగదా తగులబడెడిది. అని కూడ వారు అనిరి. మైండ్ల గారు సేవకులు తగులబెట్టినారని మైండ్ల గారు అధికారులతో గురుసలహా ముట్టించి వీరు అనుమతపడి రాత్రి పాకలకావలను స్వరాజ్య సేవకులు వరులకొని పోలీసువారికే వదిలివేసిరి. స్వరాజ్య సేవకులకు సేవార్యులను అధికారులు దగ్గరవుండి చూచి వీరు లేకపోయినచో పాకలన్నియు తగులబడియుండెడి నేయని అభిప్రాయపడి సేవకులకి దీని కాపాడిరి.

ఉపన్యాసములు.

పుష్కరముయందు ప్రతిరోజున బెజవాడలోని గాంధీ చాతరులో స్వరాజ్య ఉపన్యాసములు సుప్రసిద్ధ కలకల్ల ఇవ్వబడినవి. వేలకొలదిమంది బహిష్కరణతో వినుచుండిరి. సి. వి. డి. వారు వ్రాసినవి. ప్రజలను మాట్లాడి అన్నపూర్ణా నేటి, బులసునూరమ్మ, ఉన్నవలక్ష్మి నాయమ్మ, చిత్రపు అన్నపూర్ణమ్మ, ఇప్పలంటి వెంకటాంబ, లక్ష్మీనరసమ్మ గార్లు మొదలుగా శ్రీలుగూడ గంభీరస్వాసములనిచ్చి స్వరాజ్యోద్యమమునకు మంచిబలమును కలుగజేసిరి. శ్రీలుగూడ స్వరాజ్య సంపాదకలో పురుషులకు సేవకులవడరని స్థాపించిరి. ఉన్నవలక్ష్మి నాయమ్మ గారు పురుషులముల స్వరాజ్యలక్ష్మీనాయమ్మ చేయించిరి.

తెలకుమహారాజు హరికథ

లోకమాన్య బాలగంగాధరతిలక మహారాజుగారి జీవిత చరిత్రమును శ్రీ యు. త. దా. మో. శి. పు. గ. పు. వెంకట నరసింహారావు పంతులు గారు హరికథా రూపముగా వ్రాసి చాలా సమయముగా మైలవరరాజుగారి హాలులో ఒకరోజు శ్రీ పురుషులందరికిని కంఠపాద ప్రత్యేక శ్రీ అనుచు చెప్పినారు. బహువ్యయముగా వ్యాధిచూకముగా నున్నది. వీరు మంచి సంకీర్ణాటలు, సుఖమైన కవితలు. దృఢమైన భక్తిభక్తులు. ఎట్టి ప్రతిభమును పొందకుండనే కాంగ్రెసు సంఘముల తరఫున చెప్పుచున్నారు. వీరికి ఆంధ్రుల కృతజ్ఞతాపదనములు. కొన్ని పట్ల ముఖ్యముగా జాతీయవాదులను మిత్రవాదులను గుర్తించు పద్యములు తిరిగి తిరిగి పాడుచు సభ్యులు కొరికి. అకాకపోట్లలో వీరు సభ్యులు ఏడిసెడిది.

కాంగ్రెసు కమిటీ.

తెలకు మహారాజుగారి స్నేహ కృత్యములను స్వరాజ్యములో కృషిచేయుచున్న ప్రజలకు ప్రచురించినందులకు ఆంధ్రలో ఇద్దరు అగ్రాధికారి వెంకటాచలంకా శ్రీ గారును బాధ్యులు ముగ్గురు శివరాజుగారును తిరిగి కొద్దిలకు వెళ్లుచున్నారు. తక్కినవారిని శ్రీయంతలు దోస్తా. తేజాపతి శాస్త్రి. సి. వి. డి. మంగళం వెంకట ముఖ్యరావు. సి. వి. డి. యశ్వ. బాపిరాజు అప్పారావు. సి. వి. డి. యశ్వ. తోడ్కొని పుష్కరపు. సి. వి. డి. యశ్వ. గాంధీ గారు ప్రతికూలముగా

గార్లు తమ వాద్యముల ప్రకారము కొద్దిలకు వెళ్ళక స్వరాజ్య పనికి పూనుకొన్నారు. ఈ సందర్భములో తిరిగి ఏర్పాటు చేయుటకు పట్టుకట్టాల్సి కాంగ్రెసు సంఘమువారు ఈ నెల 11-న తేదీన కలసిన్నారు. పట్టుకట్ట ప్రచారమును తిలక స్వరాజ్యనిధి సమూలము చేయకలసియున్నందున శ్రీయంతలు దాసు మఱు సూర్యరావు అయ్యదేవర కాశ్యపరావుగార్లు కాశ్యపర్యుల పదవికి రాజీనామా యిచ్చి మామూలు ప్రకారమే దాక్తురు ధన్యాద గౌరవంధ రావు గారు ఆధ్యక్షులు గను నొద్దల తేజాపతి శ్రీ గారు కాశ్యపర్యుగాను పాటియంద అపార రావుగారు సహాయకాశ్యపర్యుగాను ఎన్నుకొనబడిరి. ఉప్పలూరు సుబ్బారావుగారు ప్రచురించిన కరకప్రములను ముద్రించు సవరము లేదనియు ఎన్నికలకు సంబంధించిన బెజవాడ బస్తీవారిగాని, బెజవాడ ఫిర్యావారిగాని ఆక్షేపణలు లేవనియు ఇదివరకు జరిగిన ఎన్నికలను జిల్లా కాంగ్రెసు సభవారు ఖాయపర్చినందు అనవరముగా వాటిని కదిలించవలెదనియు తీర్మానించి ఆంధ్రరాష్ట్ర కమిటీవారికి తెలియపర్చిరి. తాలూకా కొకరుచొప్పున పంచమ ప్రచారకులను నేయుటకు నిర్ణయించిరి. ఫిర్యావ ప్రచారకులను స్థిరపర్చిరి. బెజవాడనుంచి ఎగుమతి అగు రాబ్బు పునులు బట్టలను కత్తెలదని కృషిచెట్టు నిచ్చుటకు కాంగ్రెసు కమిటీ తరఫున భద్రుకమిటీ నేర్పించిరి. అందుకు చోదనపు విశ్వేశ్వరరావు గారు కాశ్యపర్యు. బెజవాడ బస్తీలోని రెండు కాంగ్రెసు సంఘములను కలిపి హిందూ మహమ్మదీయ కాంగ్రెసు సంఘమును చేరుతో నేర్పజుపబడెను. అందుకు సభలు జరిగి చిట్టారి రామకృష్ణయ్య శ్రీ గారు కాశ్యపర్యుగా ఏర్పరచబడిరి. బెజవాడలో పంచాయతీసభ తేర్చుచుటకును కలకట్టుపాట్ల నేర్పరచుటకును ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. ఇంతటనుంచి విశేషముగాని బట్టలుగాని లేవించవలె బెజవాడలోని చాలామంది వర్తకులు దక్కుతులను చేసిరి. ఇంకను కొద్దిమంది మిగిలియున్నారు. వారు కూడ మామూలుగా వాద్యము చేయుచున్నారని దక్కుతు చేయుటకు ఒప్పుకొనుటలేదు.

నిర్వహణము.

కొన్ని గోబులనుండి జిల్లా అధికారులు బెజవాడలో నున్నారు. కొంతమంది పటాలపు అధికారులకూడ వచ్చినారు. వైకి క్రిందికి ఏవో తెలిగములు పోయినవట. సంగతి ఏమో తెలియదు. 10-న తేదీనుంచి కొంత రిజర్వు పోలీసులు బెజవాడలో దిగినారు. కృష్ణమిది పంజాబు ఇర్రిగేషన్లను కాపలా యున్నారు. బెజవాడలోని మద్రాసు బాంకిలోని 20, 30 లక్షల రూపాయలను మద్రాసులోని ఫోర్ట్ సెంటు బార్డిటకు రవాణా చేసినారు. ఒకవర్తకుడు అప్పు అడుగగా ఇంకను నాలుగువారములదాకా అప్పు ఇచ్చుటకు ఏలులేదు. దేశభీతులు గడదెడలుగా నున్నవి. అని బ్యాంకు అధికారులు చెప్పినారు. 14-న తేదీన బ్రోబారంవైపులనుండి మాడుకందలమంది వైపుకు బెజవాడలో దిగినారు. రైలుస్టేషనులో చాలామంది ఉన్నారు. రిక్కినవారు గవర్నరు కేటలోనున్నారు. 14-న తేదీ రాత్రి మహాత్మాగాంధీగారు కలకత్తా మైలులో చెన్నుపట్టణము వెళ్లినారు. అధికారి వేళ మహాత్ములకు నిద్రాధంగము కలుగు చెయ్యవద్దని మాయూరి కాంగ్రెసు నాయకులు స్టేషనుకు వెళ్లెదరు. కొన్నిచందలమంది ప్రజలు మాత్రం వెళ్లినారు. కాని నిశ్చయముగా చూచినచ్చినారు. మహాత్ముడు నిద్రాధంపుయండి. మోలానా మహాత్ముడారీగారిని వాల్తేరులో పట్టుకొన్నారని రైలుకు వెళ్లినవారికి తెలిసినది. రైలుస్టేషనుకు మరచుకెళ్తు కోబాల్డుగారు దివ్యూటి నూపరంబెండెంబు పోలీసు ఇవన్నెత్తన్ను కెల్లి రైలు కదిలినదాకా ఉండి వచ్చిరట. మహాత్ముడారీగారిని పట్టుకొన్నారన్న వార్తతోపాటు 15-న తేదీ అంతయు మహాత్ము గాంధీగారిని కూడ మద్రాసు ప్రోవలో పట్టుకొన్నారన వంతులు ప్రచురించి. బెజవాడలో ఎవ్వరును ఏమూలను ఎట్టి అల్లరులు చేయుటకును ఎట్టి కాంతికి భంగకరమగు పనులును చేయుటకును తలపెట్టలేదు. కాంగ్రెసు నాయకులను భిక్షాభతు వాయువులను కూడ కాంతికి ఎట్టి భంగము కాకుండ బాగ్రల్లో నున్నారు. బౌద్ధుల రాహిత్యతత్వము అందరికిని బాగుగా పట్టియున్నది. కాని గాంధీగారిని కూడ పట్టుకుంటే ముందు చేకర్చి ఏమగునో యను అంశోశము ప్రతివాని హృదయములోను కలిగినది. ఈ ఉదయపు పత్రికలకల్ల మహాత్ములను పట్టుకొనలేదనియు మద్రాసులో సురక్షితముగా నున్నారనియు తెలిసి ప్రజలు అంశోశము కొంత క్షయ. శ్రీ మహాత్ముడారీగారిని కావచ్చులు ఎప్పుడూ ప్రేమించుచున్నారని ప్రేమాన్నియు వంతులయినది అర్థమగు ప్రజలు కాంతము వంతుల బౌద్ధుల

ముతక నిశ్చల హృదయముతో శ్రీవారి యుద్యమమును ఎక్కువ పట్టుదలతో కొనసాగించుటకు కృతనిశ్చయులై యున్నారు. మాయూరిలోని సోల్టర్ల పని ఏమియు లేక వర్షములో వర్షపు కొట్టు వేసికొని ఉపరంతయు తమాషాగా తిరుగుచున్నారు. పనిలేనిపంకలి పిల్లితలకొరిగవన్నట్లు పనిలేక తిరుగుచు వీరక్కడై నా నట్టిలు లేచెదరేమో యనిమాత్రము కొందరికి భయముగా నున్నది. మెషీన్ గన్ను (మరఫిరంగులు) కూడ బెజవాడవచ్చినట్లు అందరును చెప్పుకొనుచున్నారు గాని నాకు ఇంకను కనపడలేదు.

ఆంధ్ర సభలు.

ఈ నెల 15, 16-న తేదీలయందు జరిగిన ఆంధ్రసభల ఆహ్వానసంఘముల యత్యవసరసభలయందు న్యాయపతి నారాయణమూర్తి గారు రాంధ్రరాష్ట్రీయసభకును, శ్రీయంత వేపానత్యనారాయణమూర్తి బి. పి. బి. ఎల్. గారు రాంధ్రమహాసభకును ముఖ్యకార్యదర్శులుగా నియోజింపబడినారు.

సభల తేదీలగూర్చి కొంతవడి చర్చింపబడినవిమట్టుకు నెట్టకేటకు, నేటి రాజకీయపరిస్థితులనుబట్టి యెట్లయిన, నీ నెల 24, 25, 26-న తేదీలయందే జరుపుటకు నిశ్చయించినారు. వర్షములవలన కొంతకాలము పొడిగించవలెనని పలువురి యభిప్రాయమైనను, నేటిపరిస్థితుల నాలోచించిన వెంటనే జరుపబడుట త్యవసరమగుటచే నెట్లు నిర్ణయింపబడినది. పండిరిపని వర్షములవలన నాటకము గలిగినను, చక్కగా సాగుచున్నది. ఇంతవరకువచ్చిన బాబులనుబట్టిచూడ చాలామంది సభలకు రాగలరనుట నిశ్చయము.

పలువురికోరికవైన భోజనవసతుల రుసుమును దినమునకు ప్రతినిధులకు ఒక్కరూపాయకిమాత్రమే తగ్గించబడినది. సభలు జనుప్రదముగా జరుగగలవనుట నిశ్చయము.

న్యాయపతి నారాయణమూర్తి, ముఖ్యకార్యదర్శి. ఆంధ్రరాష్ట్రీయసభ.

మదరాసు కార్పొరేషను నోటీసు. (3139)

తండ్రు కావలెను.

కార్పొరేషనువారి ఎడకు 1921-వ సం॥ 10-10-1921 మొదలు 10-11-1921 నెలకు కావలసిన 140,000 పానుల ఉలవలు సప్లయచేయుటకు ధరల కట్టిన ఈ క్రింజ చేనాలుచేయబడిన వారివలన ఈనెల 28-న తేదీ మధ్యాహ్నం 3 గంటలవరకు అంగీకరించబడును. ప్రతి ఒండరును ఒక కవరులో అరికించి కవరువైన ఉలవలు సప్లయ చేయుటకు తండ్రు అని వ్రాసి కంపవలెను. నూదిరిలు పెద్ద తెల్ల సీసా బుడ్లలో వేసి బాగుగా సీలుచేసి కంపుచు రూప 500 లు ధరావత్తు కట్టవలెను. ఏ తండ్రు దాదని ధరలు అంగీకరింపబడునో అతడు 1921-వ ఆక్టోబరు నెల 10-న తేదీ మొదలొని నవంబరు నెల 10-న తేదీ లోగా కళువులకాలం చీఫ్ నూకరిగ్ టెండ్లంట్లు గారివలన, ఏయే తారీఖునందు ఎన్ని పోజులు ఉలవలు యివ్వవలె నని ఏర్పాటు చేయబడునో, వాటిని అంతయు సెంట్రల్ గ్రామ్ డిభో అయిన బ్రీనెల్ యన్ లేసిగ్ వద్ద, నిర్ణయకాలము నందు ఇలివరి చేయుటకు బద్ధుడౌను.

జయమొందిన తండ్రుదాదా వై పరత్తుల ప్రకారము, తాను నెరవేర్చునట్లు తండ్రులు అంగీకరించిన కి దినముల లోకలి అగ్రిమెంటు వ్రాసి యియ్యవలెను.

బుడ్లను బాగుగా తుడిచివేసవచ్చును, చిత్రపైకి వచ్చుటకు వీలుగ నుండుటకై, ముఖ్య భాగముల వరకే వాటిని నిండింపవలెను.

బాబుడి బియ్యములు } సి. సింగార వేలు మొదలకు
మరలకాను కార్పొరేషన్ }
15-11-1921.

ఆంధ్ర గ్రంథాలయ వేస్, లిమిటెడ్, బెజవాడ.

(1903-వ సంవత్సరం డిసెంబర్ కంపెనీ ఆక్టు క్రింద రిజిస్టరు చేయబడినది.)

(3108)

మూలధనము రు 3,00,000

ప్రస్తుతము వసూలు చేయు ధనము రు 6,00,000

భాగము ౧-కి రు ౨5 లు చొప్పున ౧౨,౦౦౦ భాగములు. భాగముల సొమ్మును దరఖాస్తుతో రు 5 లు; అలాంటి మొట్టమొదట చెల్లించునట్లు రు 5 లు; మిగిలిన సొమ్ము బండ్ల-కా-నూనమునకు వడ్డీవకాని వ్యవధిగల 3 వాయిదాలలో ౪ వ్యవధివాయును

డైరెక్టర్లు

- 1 శ్రీ మైదా చినరామకృష్ణయ్యగారు, జమిందారు, బాంకరు, కాకినాడ.
- 2 కూరి వేంకటసరసింహశాస్త్రిగారు, ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘ కార్య నిర్వాహకసభాధ్యక్షులు, రామమోహన శేంద్రగ్రంథాలయధ్యక్షులు, బెజవాడ.
- 3 వడివల్లి వేంకటలక్ష్మీనరసింహశాస్త్రిగారు, పంతులు బుగారు, బాల్-ఎట్-లా, మేనేజింగు డైరెక్టరు, ఆంధ్ర కర్మాగారము; ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాలగ్రామ సంఘమునకు (ట్రస్టీ, గుంటూరు.
- 4 బచ్చి భాగభూషణరావుగారు, కార్యదర్శి, భావవాయిని గ్రంథాలయము; భూస్వాములు; బ్యాంకర్లు; పేరుకలప్రొవీ. (గుంటూరు జిల్లా

- 5 పుతుంజాక నరసయ్యగారు, కార్యదర్శి, శ్రీ వేంకటాద్రిశాసనం బాలీయసాతకాల; భూస్వాములు; పెదపాటెం. (గుంటూరు జిల్లా)
- 6 పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు, బి. ఏ. భూస్వాములు; ప్రావైబుడు; నుడిబట్లం
- 7 బొడ్డపాటి హనుమంతరావుగారు, కార్యదర్శి, శ్రీ చక్రవర్తి శాసనం; వరప్రసాద గ్రంథాలయము; భూస్వాములు; బొడ్డపాడు. (కృష్ణా జిల్లా)
- 8 పుచ్చా శ్రీరామశర్మగారు, కార్యదర్శి, ఆంధ్రబాలసహాయము; భూస్వాములు; పెదపాటెం. (గుంటూరు జిల్లా)
- 9 అయ్యంగి వేంకటరమణయ్యగారు, ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘ సారవ కార్యదర్శి, రామమోహన శేంద్రగ్రంథాలయ గౌరవకార్యదర్శి, బెజవాడ.

విన్నపము.

భారతవానికి నవయుగారంభ మైనది. నవయుగాదిర్యా కమున నీవాతి తన యభ్యుదయ మార్గమున గవ్యస్థానము చేరి, విభవాధిరామంబగుటకు జనులయం దాత్మిక క్రియ శాస్త్రగార కమును పురోజ్ఞము, వారికి తమ వెనుకటి చరిత్రయందుగర్వ మును, భావనిష్ఠుడయ్యుండు విశ్వాసమును ఉత్తేజిత జేయ వలసియున్నది. ఇందుకొర కీ భారతీయవిభావము నిశ్చయింపజేయ వలసియున్నది. మరియు నీవాతియవ్యక్తిత్వ మెన్నెన్ని సంఘటన పరిణమించినా వాని నిష్ఠితి నుద్ధరింపవలసియున్నది. కవిత్వా మరల్లి వాచావానము చేసి యామె భక్తులసమగ్రులను ప్రచారణ చేయవలసియున్నది. ఆంధ్రవాఙ్మయమునకు, సాంప్ర దాతాచారంబుమునకు జనరూపముగ వాటి నుద్ధరణగాధ లను చిత్రించుట, తిక్కన-సోమన-కృష్ణ దేవరాయాది వాటియ కీరులటములను వ్రాయించుట, ప్రచురణచేసి యున్నది.

ఈ కార్యమునకై విశేషముగ గ్రంథములను, చిత్రకళా నిర్మాణములను బయలు వెడలవలయును. ఇయ్యది, ముఖ్య ముగ అన్ని పనిముట్లను పరిపూర్ణముగ సంపాదించుటకై యొక ముద్రణాలయములనునే జరుగదగి యున్నది. ఆంధ్రదేశమున ముద్రణమునకుగల అసౌకర్యములు ఆంధ్రదేశమున ముద్రణమునకుగల అసౌకర్యములు, పూర్తి గా నశింపజేయునట్లుగా నున్నదని భారతముగా చెప్పవచ్చును. చెన్నపురియందు గల కొలది తెలుగుముద్రణాలయములు తమ పనితోనే తీరికలేక యున్నవి; ఇంతేగాక, అక్కడ కూలిచాల పాచ్యుగానున్నది. ఇక తెలుగుజిల్లాలలో నక్కడక్కడగల ముద్రాక్షరశాల లన్నియునును ఒకటిచేటిగాదక్క-యంత్ర సాహాయ్యము లేకుండా నున్నది. ఇవియైనను "హాకలు బొమ్మలు" "మునిసిపాలిటీలు" "గవర్న మెంటు" - మొద లగు వారి సహాయము, బాబువర్కులను తీరికలేకయున్నవి. ఇట్టిస్థితిలో చేకూర్చిన గ్రంథములు, ఒక ముద్రాలయ మునుండి మరియొక దానికి తిరిగి తిరిగి వేసారి కడ కట్టుటో ఒక గ్రంథమును ముద్రింపజేసినయెడల, అది చక్కగా నుండక పోవుటయో, సమయమున కందకపోవుటయో, కట్టడియ ముద్రించుచుండుట, ప్ర ప్రకములు పొమ్ములు పగ్గై రావల అప్పు

చున్నది. మరియు ఈ ప్రస్తుతస్థితియందు ఒక శ్రే గ్రంథకర్తలను, ముద్రించువారును, ప్రచురణచేయువారును, అమ్మకములు చేయు వారునై యుండవలసివచ్చుచున్నది. మీరు మిక్కిలి గ్రంథ కర్త లేక గ్రంథమును ముద్రించి ప్రచురించుటకు కలయు ద్రవ్య మును తానే సేకరించుకొనవలసి యుండుట ప్రాయశఃముగా నున్నది ఈస్థితి నాటికి లొంబిలిమ్మిదిమందికి దుర్భరముగా నుండును. ముద్రణ మభివృద్ధి జేయుటకు దగిన సాహకారములు ఆంధ్రదేశముందు ముద్రణాసౌకర్యాభివృద్ధికి, ఒక పూర్తి యైన "టైప్ ఫౌండరీ" (Type foundry) అనగా అమ్మ అక్షరములు పోతబోయు యంత్రాలయము చాలా అవసరము ఆక్షరములకు ప్రతి ముద్రాక్షరశాలవారును చెన్నపురి నుండి కొంత క్షయ ప్రయాణములకును కాలవిలంబమునకును బోల్చి తెచ్చుకొనవలసి వచ్చుచున్నది. చెన్నపురిలో "టైప్ ఫౌండరీ" లైనను తెలుగు "టైపు"ల యభివృద్ధి కేమియు క్రోధ విహిం చుట లేదు. ఇతరదేశభాష లన్నియు అనేక రకముల "టైపు"లను గలిగియుండగా తెలుగున ౬ రకములే కలవు. వాటిలో నైపున ౩ రకములే కూలియుగా దొరుకు. ఈ మూటిలోను గ్రంథముద్రణమునకు లభించునది రెండు రకములే. ఈ సందర్భములనుబట్టి పూర్తిగా పనిముట్లుగల "టైపుఫౌండరీ" చాల అభ్యుదయము నుండవలదు. అనేక రంగులతో "హాల్ పోస్టర్లు"ను చిత్రలేఖములను ముద్రించుటకును - బొమ్మలను తియ్యుట చేయుటకును, పుస్తకములందు వివిధగా పటములను వేయుటకును "లిథో ప్రెస్సు" "హాల్టోన్ ప్రెస్" "ప్రోసెస్" సాహజులను ముఖ్యపరమములై యున్నవి. కేంద్రము, దాక్షరశాల; ఆంధ్రదేశమున కవసరము ఆంధ్రదేశమునకు కేంద్రస్థానమున "టైప్ ఫౌండరీ" "లిథో ప్రెస్" "హాల్టోన్ ప్రెస్" సామముల వైరా లందో నున్న ముద్రాక్షరశాల స్వాంతావశ్యకముగ నున్నది. పుస్తకముల ప్రయోజనము గాక దేశభాషములు, చిత్రపటములు మొదలగు వాగ్ ప్రచురణముల అభ్యుదయము జరుగవలసి వచ్చును. ఈ కంపెనీవారు నిర్ణయము వైని ప్రామాణ్య గ్రంథములనే ముద్రించుచుండురు. ప్ర ప్రకములు పొమ్ములు పగ్గై రావల అప్పు

దేసి, అమ్మకముచేయు వ్యాపారము మిక్కిలి లాభకరముగాను ఈ పనిని చేయుటకు అనేక కంపెనీలు పెట్టియు "కాకలసాం" పని గలదు. ప్రస్తుత స్థితియందు బట్టియు క్రమబద్ధి గాంచ గల సాతనల సంఖ్యను బట్టియు, భారత విభావాభివృద్ధిని బట్టియు ఈ కంపెనీయొక్క లాభములు విశేషముగ వృద్ధియై తీరవలయును. ఈ కంపెనీ వ్యాపారము పెట్టుబడిదారులకు లాభకరముగ నుండుటయే గాక దేశోపయోగ మైనదిగ కూడ నున్నది. కాబట్టి ఇందువలన పెట్టుబడిదారులకుల దేశములకు కూడ తాత్కాలికమునకే గాక కాలాంతరమున కూడ గలిగెడు ఉపయోగమును బట్టి ఈ ముద్రణయ ముఖ్యవాదదే యును కాదగి యున్నది. కావున ఈకంపెనీ ప్రై యువ్యేక్తము లతో ప్రారంభింపబడినది. ఆంధ్ర గ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాల, బెజవాడ. ఈ కంపెనీ ప్రస్తుతము వాగా పని చేయుచున్న బెజవాడ ఆంధ్ర గ్రంథాలయ వ్రెసుడు యావత్తు అర్థ శతాబ్ది వాకిం పరదతి యంత్రములతో కూడ రు 20,000-40,000 లకు మెంతు పె కొనుటకు నిర్ణయింపబడినది. ఇదియే "ఆంధ్ర గ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాల" ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘముయొక్క సొత్తు యయ్యును. 1913 సంవత్సరమున చెన్నపురియందు జరిగిన ఆంధ్ర గ్రంథాలయ ప్రతినిధుల సభలో భాగో ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘమునకు ముద్రాక్షరశాల నొక దానిని ఏర్పాటుచేయి 70000000 లు పనినది. కొంతకాలము వరము కూడ కులము చేయబడినది. ఆ ప్రకారము వసూలు ఆముగ ముద్రయ చాలాంతరము గాంల సిన సొమ్ముకు అప్పుగా తీసికొని వచ్చి పదవ ముద్రాక్షర శాలకు ఆకర్షణ లగు వచ్చుచు లన్నియు సంపాదించ బడినవి. ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘమును పదవ ముద్రాక్షర శాలయ రు 50000 ల యెందుల కెట్లు వినియోగించి. మిగిలిన విషయములన్నియు "ప్రోసెస్" పనిముట్ల "మెకా రావము"నందు మానవములు ఈ దివసా లన్ని ప్రాచుర్యము

మలయ చంద్రము.
గనేసి ము. అను తెగలోగలవల వారము.
పట్టుమలయ. వివిధాంతో పరిశీల.
ఎలాభ, వేదాంతము, అను యాము
విభముల తెగలోగలవల మును. పూ
నిలము మాన్యు. శ్రీ. గురము
వ్యాధులకు కూడ ఇది కాశీధము.
చెట్టి 2-10 రుల 2-10
1 చువడి (గురువారమున కలసాము) రెట్టు 2-10
151 ఋతుకోదక
ఋతుసంబంధము గుర్తించు దోమముల వో
నాటి మలయము వోసంకు చింతించు. రెట్టు 2-10
వీ యూష ము
కాశీ, టీ, లోలోగల బుగము. పంపిణివారము.
గుణము గల ఆ ముద్రేదయోగము. రెట్టు 0-12-9
గంధర్వశాస్త్రీ, రామిరం, (గోదావరి)

KARISHA OIL
THE IDEAL HAIR OIL
మిక్కిలి ప్రస్తుతదేశము యింటియూ చేకూరుచు మెరుకువగు చుండు గలుగుట
కునుమాండ్యము వడలుటకును పూర్తికై పొమ్ముటకును కలకంధ్రము వలెకై
ముగ నిగనిగలాడుచుండుటకును ప్రతిస్త్రీ యును పుస్త్రీయును యభ్యుదయ
కామినియా ఆయుజ తిలకమునె అర్చి టియోమ ప్రేక్షయేది. శ్రీమతం ప్రయ
లమను, పెమ్మనుండి ముహూర్త వారము మొదలక నివది.
నేడు దీని సుఖముగొందియోనును.
నెల ౨-౧౦-౩ ౬-౦-౩ ౬-౦-౩ ౬-౦-౩ అలాలు.
యామెలున్న 2-10-౩ ౬-౦-౩ ౬-౦-౩ ౬-౦-౩ అలాలు.
సోర ఏకంబు. ౬-౦-౩ ౬-౦-౩ ౬-౦-౩ ౬-౦-౩ ప్రత్యేకము.
ఆంగ్లో-యిండియను డ్రగ్ అండు కెములెని నీల పని.
D 126 W 100. 1508 హమ్మయోరు, బాంబాయి.

DUNCAN STRATTON & Co.

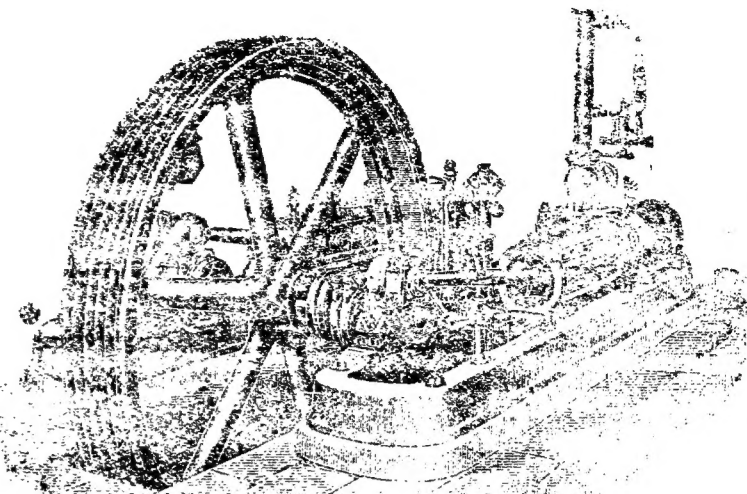
డన్ కన్ స్ట్రాటన్ అండ్ కో.

(2412)

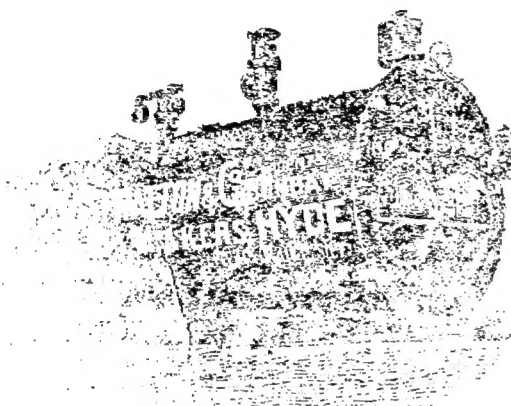
ఎంజిన్లు, మెషిన్ల ఇంజనీర్లు. 3 మెయిన్ పిడి, బొంబాయి

బాగవు 10 అడుగులు
మొదలు 20 అడుగుల వరకు
కంటే ఎక్కువ - - - - -
అ 4. మెషిన్ల రి అ. రి అం.
వరకు యంత్రము.
ప్రీమ్స్టోన్ ప్రెషర్
50 హార్సలు మొదలు
160 హార్సలు వరకు.

హైదరాబాద్ కార్మిక బాయిలర్లు.

హైదరాబాద్ కార్మిక బాయిలర్లు.
బాగవు 30 అ. మొదలు 50 అ. వరకు.

డన్ కన్ స్ట్రాటన్ కార్మిక బాయిలర్లు.
బాగవు 30 అ. మొదలు 50 అ. వరకు.

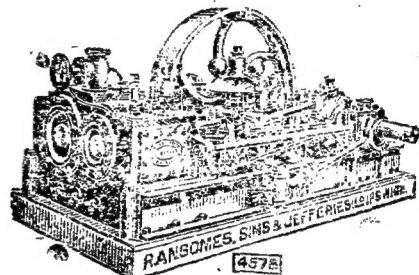
బాగవు మెషిన్లు బాయిలర్లు.
ప్రీమ్స్టోన్ ప్రెషర్ 50 హార్సలు మొదలు
100 హార్సలు 120 హార్సలు 150 హార్సలు వరకు.

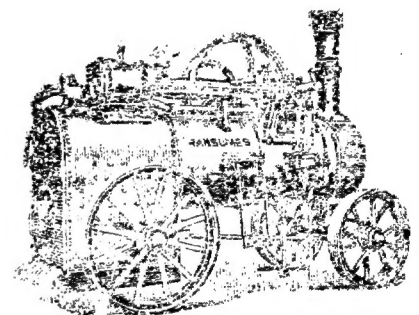
డన్ కన్ స్ట్రాటన్ కార్మిక బాయిలర్లు.
బాగవు 30 అ. మొదలు 50 అ. వరకు.

ఈ క్రింద తెలుపుబడిన వాటిని
నష్టము చేయుదుము.
మాది బిల్డింగు మెషిన్, వాటిసామానులు
మాది ప్రెస్సింగు మెషిన్
మాది స్పిన్సింగు మెషిన్
మాది రివింగు మెషిన్
అన్నిరకముల స్టీము ఎంజిన్లు
అన్నిరకముల స్టీము బాయిలర్లు
కోల్డ్ వాటర్ మిల్లింగు మెషిన్
నూనె మిల్లు మెషిన్
చంపగడ్డచేయు మెషిన్
గడ్డ బియ్యముచేయు మెషిన్ వాటి సామాను
అన్నిరకముల పంపింగు మెషిన్లు
బాగవు, వ్యవసాయ సంబంధమైన కొరముట్లు
కిరక్ నూనె బొరుడు అయిల్ ఎంజిన్లు
ఎక్టిక్ ట్రెడింగు (ప్లాట్) కొరముట్లు
శేకులు వర్క్సాపు కొరముట్లు
స్టీలు షాప్టింగు, కట్టింగులు, వెల్డెస్టు
కాట్ బరక్ అండ్ కాట్ బరక్ ఫ్లట్ల.
గయరా అన్నిరకముల సామానులు.

నైట్ బ్రెన్డెడ్ కాంపాండు
'హిందూస్థాన్' ఎంజిన్లు.
(కాకతూర్పు మొనసుండి పోట్ లీయబడినది.)
ఇందులో సింగిల్ సిలిండరు ఇంజిన్లు కూడ గలవు.

హై స్పీడు కాంపాండు ఎంజిన్లు.

పోర్టబల్ స్టీము ఎంజిన్లు.
సింగిల్ సింగిల్, డబుల్ సిలిండరు గలవి.
స్టీము ప్రెషర్ 120 హార్సలు గలవి.
కాంపాండు - హై, లో, వెమర్ సిలిండరు.
స్టీము ప్రెషర్ 160 హార్సలు గలవి.

వివరము లకు, ధరలకు బొంబాయిలో యుండు డన్ కన్ స్ట్రాటన్ కంపెనీ కై నను లేక

బెజవాడ (కృష్ణాజిల్లా)లో యుండు ఇంగ్లీషు స్టోర్సు ఇంజనీర్లు కంపెనీ ప్రాప్తియగు గాత్రన
మానేవల్ బాసనయ్యగారికైనను వ్రాయవలెను.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు దివ్యామృతము.

దగ్గు, తైలము, కడికము, రొమ్మకడికము, తలనెప్పి, వాయునొప్పులు,
పోట్లు, బెణుకులు, బిల్లులు మొదలగు నొప్పులకు దివ్యామృతము.
చక్కని డబ్బితో నూనె నెల రూ॥ 0-10-0; డబ్బితో 1-2 రూ॥ 5-12-0. పోట్లుభిర్యలు కలెం.

అమృతాంజనం డిపో. } 109, ఫెరి రోడ్డు, బొంబాయి,
6, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

